
Europas energikvadrilemma

Energisikkerhet i en ny tid

Av William Johnsen, Marius Menth Andersen, Sveinung Fjose og Anders Helseth

Forord

Siden Berlinmurens fall i 1989 har vestlig, og spesielt europeisk, politikk hatt en tilnærming som delvis kan forstås gjennom ideologien i Francis Fukuyamas bok «The End of History». Troen på at frihandel og åpenhet ville gi en stadig mer liberal, demokratisk og fredelig verdensorden la grunnlag for internasjonal handel og teknologiutveksling. «Wandel durch Handel» (endring gjennom handel) var en sentral del av europeisk politikk.

Økt global handel har drevet global vekst, og har vært spesielt positivt for mange tidligere fattigere land. Flere har opplevd en markant økonomisk vekst, samtidig som flere av dem har blitt mer demokratiske, tryggere og fått økt levestandard.

Samtidig har det medført at store deler av Vesten har gått fra å være industriøkonomier til tjenesteøkonomier. Europas egen produksjon av energi og råvarer, som olje, gass, stål og mineraler har sunket drastisk, og man har i langt større grad basert seg på import. I de siste tiårene har dette i stor grad vært import av energi fra Russland og råvarer fra Asia, primært Kina.

Med gjensidig tillit er et slikt system vinn-vinn for alle parter. De siste ti årene har imidlertid vist at et slikt system er sårbart i urolige tider – noe som ble særlig tydelig da Russland forsøkte å presse Europa gjennom energileveranser.

I denne rapporten tar vi for oss den nye verdenssituasjonen, med fokus på energi og energiforsyning. Vi viser at det tradisjonelle energitrilemmaet ikke gir en god nok oversikt over utfordringene Europas energisystem står overfor, og introduserer et fjerde element: sikkerhetspolitikk.

Videre tar vi for oss Europas potensielle energi- og mineralleverandører og viser hvordan disse landene rangeres etter internasjonalt anerkjente indekser for demokrati, frihet og menneskerettigheter. Vi setter så dette i sammenheng med Europas energisikkerhet i den nye verdenssituasjonen. Vi viser at i et langsiktig strategisk perspektiv, kan Europas allerede utfordrende energitrilemma best forstås som et energikvadrillemma.

For å gjøre etterprøvbarehet og datainnsamling enklest mulig ser denne rapporten kun på EU. Videre benyttes for lesbarhet «EU» og «Europa» som benevnelse for «EU-27».

Rapportens funn er imidlertid relevante for hele Europa, også for Storbritannia, selv om landet i noe større grad enn det resterende EU potensielt kan opprettholde egen produksjon av petroleum.

Rapporten er utarbeidet av Offshore Norge og Econ Management i fellesskap.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Oppsummering	4
1 Bakgrunn: EUs energibehov dekkes mye av olje og gass, selv om de på lang sikt har planer om mer fornybar	8
1.1 Fossile energikilder dominerer	9
1.2 EU importerer rundt 90% av sitt forbruk av olje og gass	10
1.3 EU har ambisiøse planer for energiomstilling	10
2 Fra trilemma til kvadrilemma	13
3 Status for EUs olje- og gassimport – hvem er leverandørlandene?	15
3.1 Hvem har overtatt Russlands olje- og gassleveranser?	16
4 Hvordan scorer leverandørlandene på relevante sikkerhetspolitiske rangeringer?	19
4.1 The Economist sin Demokratiindeks	19
4.2 Politisk stabilitet	20
4.3 Transparency Internationals korrupsjonsindeks	22
4.4 Freedom House sin Global Freedom Score	23
4.5 Oppsummering av dagens leverandørland og deres institusjonelle rammer	24
4.6 EU importerer fremdeles mye fra autoritære regimer	25
4.7 Oversikt over olje- og gassreserver fordelt på land	27
5 EUs energiomstilling krever betydelig økning i mineralbruk	30
5.1 Elektrifisering bringer EU inn i nytt, men kjent dilemma	31
6 Norges rolle – <i>produksjonsutsikter norsk sokkel</i>	37
7 Metode	40
7.1 Rangeringer og fargekoding	41
7.2 Datakilder	43

Oppsummering

Det siste tiåret har vi sett en stor omveltning i verdenshandelen og i internasjonale relasjoner. Flere trender går mot en mer konfronterende og mindre tillitsfull verden, der global handel blir en del av et større strategisk spill og hvor realpolitikken igjen gjør seg gjeldende.

Dette har en rekke uheldige effekter. Europa, som er sterkt avhengig av å importere energi, er hardt rammet. Både grunnet avhengigheten av import og av hensyn til klimaet har Europa en ambisjon om å i størst mulig grad redusere bruken av fossile energikilder.

EUs egne scenarier viser at selv med et markert fall i bruken av fossil energi de neste 15 årene, ligger det an til en betydelig europeisk etterspørsel etter olje og gass i 2040. Siden EU mangler reelt produksjonspotensial, innebærer dette at importbehovet for olje og gass består.

Med en verdenssituasjon som er vesentlig mer uberegnelig og konfliktfylt enn den har vært siden den kalde krigen har derfor EU en vesentlig utfordring: Hvordan sikre forsyninger av energi og råvarer, samtidig som man reduserer faren for energiutpressing og samtidig stopper finansiering – ved kjøp av energi eller varer – av fiendtlig innstilte stater.

For å illustrere denne problemstillingen viser vi EUs leverandørland innen olje og gass rangert etter internasjonalt anerkjente rangeringer. Vi konsentrerer oss om rangeringer innen demokrati, korrupsjon, politisk stabilitet og frihet. Vi har konsekvent delt de internasjonale rangeringene inn i fire kategorier, hvor den beste kategorien får grønn fargekode, nest beste gul, nest verste oransje og verste rød. Se metodekapittelet for mer om disse rangeringene. I Tabell 1 viser vi EUs største importører for olje og gass i 2025, og hvordan disse landene scorer på de ovennevnte rangeringene.

Tabell 1: Kategorisering av EUs største leverandører av olje og gass etter fire samfunnsindekser. Fargekoding fra best til verst: Grønn-gul-oransje-rød.

Land	% av EUs gassimport	% av EUs oljeimport	Demokrati	Korrupsjon	Politisk stabilitet	Frihet
Norge	 32%	 14%				
USA	 26%	 13%				
Russland	 13%	 2%				
Algerie	 11%	 3%				
Storbritannia	 5%	 4%				
Aserbajdsjan	 4%	 4%				
Nigeria	 3%	 5%				
Libya	 0%	 9%				
Kasakhstan	 0%	 13%				
Saudi-Arabia	 0%	 7%				
Irak	 0%	 6%				

■ God ■ Middels ■ Svak ■ Dårlig

Kategorisering: Demokrati - EDI-score (>8 / 6-8 / 4-6 / <4). Korrupsjon - CPI-score (75-100 / 50-75 / 25-50 / 0-25). Politisk stabilitet - WGI persentil (75-100 / 50-75 / 25-50 / 0-25). Frihet - FH-score (75-100 / 50-75 / 25-50 / 0-25).

Kilder: The Economist Democracy Index, Transparency International Perceived Corruption Index, World Bank Political Stability Index, Freedom House Freedom Index, Eurostat og Bruegel. Bearbeidet av Econ Management 2026.

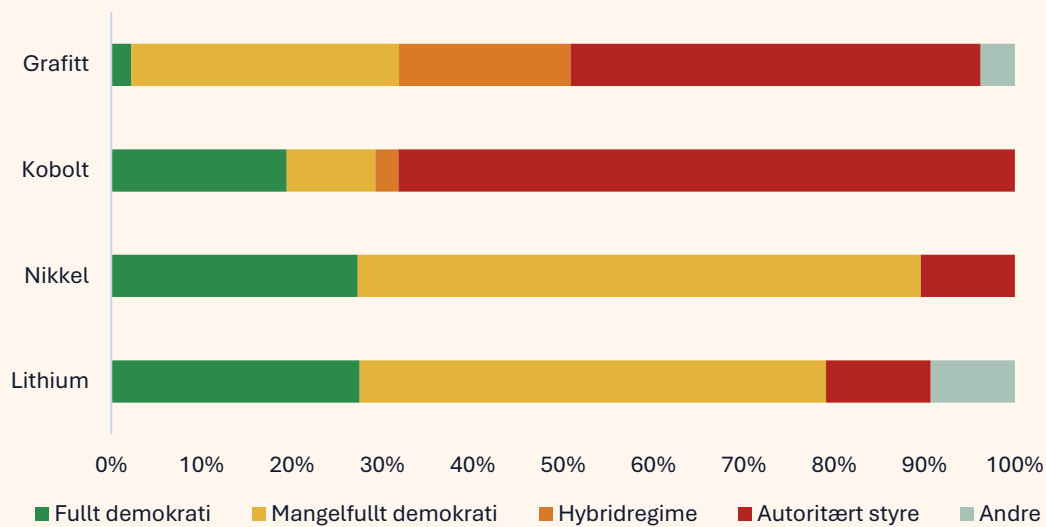
Som det kommer frem av tabellen scorer Norge gjennomgående grønt på alle rangeringene. Storbritannia scorer høyt på demokrati og frihet. De leverandørlandene som etter Norge leverer mest, er gjennomgående rangert som enten røde eller oransje, med unntak av USA som scorer grønt på frihet, men er rangert som gule innen demokrati og korrupsjon, og oransje innen politisk stabilitet.

Analysen viser at dersom EU ønsker å virke som en organisasjon for fred, demokrati og internasjonale lover er det et behov for en bred og helhetlig vurdering av Europas nåværende og fremtidige leverandører av energi.

Samme problemstilling møter EU på import av kritiske mineraler til fornybar energi

I analysen har vi også kartlagt leverandørland av kritiske mineraler – som er avgjørende for produksjon av fornybar energi og elektrifisering av samfunnet. Dette er særlig relevant fordi EU har forpliktet seg og har et sterkt ønske om minst mulig fossil energi og netto nullutslipp innen 2050 og en høy grad av selvforsyning i energiproduksjonen. I figur 1 viser vi tilgang til kritiske mineraler kartlagt etter The Economists demokratiindeks.

Figur 1: Størrelse på kritiske mineralreserver fordelt etter landenes demokratistatus.

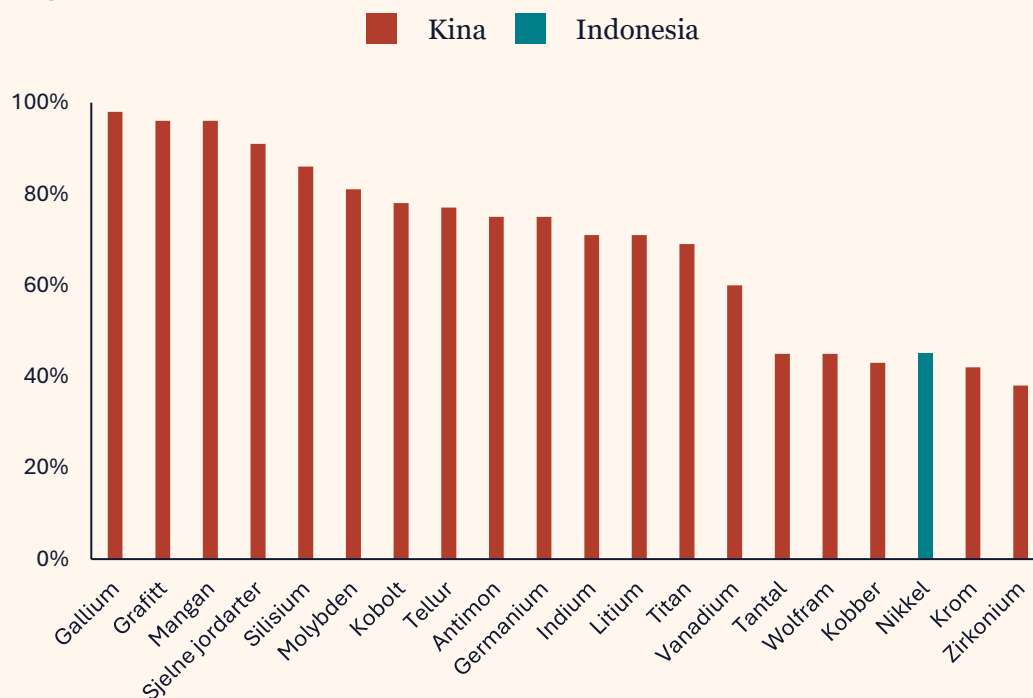

Kilde: US Geological Service, 2024 og Economist (2025). Bearbeidet av Econ Management.

Som det kommer frem av figur 1, er mineralreservene i hovedsak konsentrert om land med begrensede demokratier, i hybride regimer og i autoritære regimer. Den sikkerhetspolitiske dimensjonen er derfor også gjeldende her.

Prosesseringskapasiteten for energirelaterte mineraler er også svært konsentrert som vist i figur 2. Dette medfører sikkerhetspolitiske sårbarheter langs flere deler av verdikjeden.

Figur 2: Andel av prosesseringskapasitet for landet med størst prosesseringskapasitet for 20 energirelaterte mineraler

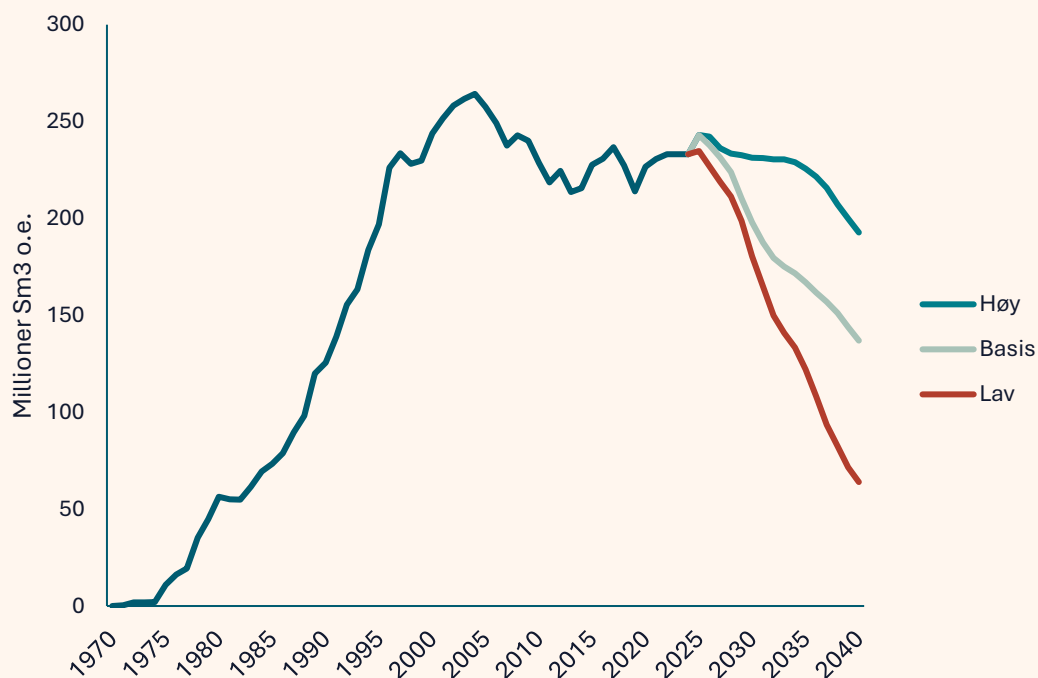
Kilde: IEA Critical Minerals Outlook 2025

Norges rolle – produksjonsutsikter for norsk sokkel

Energikrisen i Europa som oppstod i kjølvannet av Russlands angrep på Ukraina, viste tydelig hvilke konsekvenser det kan ha for EU å være avhengig av ustabile handelspartnere. I den nye sikkerhetspolitiske virkeligheten vil trolig EU søke å vri sin energiimport mot vennligsinnede, demokratiske, stabile og lite korrupte land. Gitt EUs liste over alternative leverandører til norsk olje og gass, framstår Norge som den mest hensiktsmessige handelspartneren som også kan levere store volumer. Spørsmålet er om Norge har tilstrekkelig ressurser til å dekke EUs etterspørsel.

I figur 3 viser vi Sokkeldirektoratets mulighetsbilder for produksjonen på norsk sokkel.

Figur 3: Tre mulighetsbilder for produksjonsutvikling på norsk sokkel.

Kilde: Sokkeldirektoratet 2025

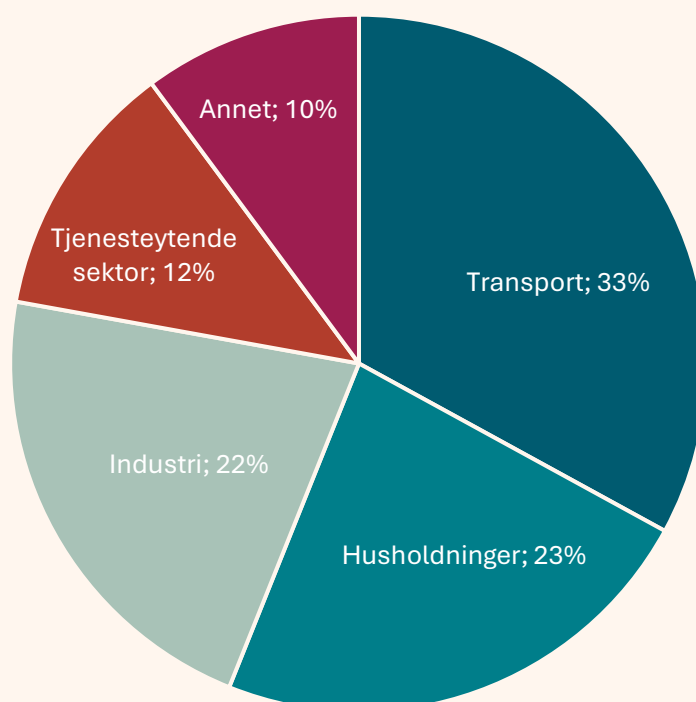
Sokkeldirektoratet viser at omfang av leting, og naturligvis også funn, vil være avgjørende for hvilket mulighetsbilde som realiseres. For å møte EUs fremtidige etterspørsel etter leveranser fra vennligsinnede, demokratiske, stabile, frie og lite korrupte land, må derfor Norge trolig opprettholde et høyt letenivå.

Ved siden av at dette vil sikre EU stabile leveranser, vil det også bidra til å sikre inntekter til fellesskapet, ettersom om lag 90% av overskuddet tilfaller Oljefondet gjennom petroleumsskatten, statens direkte økonomiske eierandel i feltene (SDØE) og statlig eierskap i Equinor.

1 Bakgrunn: EUs energibehov dekkes mye av olje og gass, selv om de på lang sikt har planer om mer fornybar

I 2024 lå EUs sluttforbruk av energi på om lag 11 000 TWh. Siden 2000 har nivået holdt seg rundt 12 000 TWh, med et fall i 2022 til om lag 11 300 TWh og deretter en utflating rundt 11 000 TWh de siste par årene. Figuren under viser fordelingen av sluttforbruket på hovedsektorer i 2024.

Figur 4: Fordeling av sluttforbruk i EU på sektorer i 2024.

Kilde. Eurostat 2026

Transport står for omtrent en tredjedel av det totale energikonsumet. Energi i denne sektoren benyttes først og fremst til å holde kjøretøy, skip og fly i drift, noe som sikrer mobilitet for både folk og varer på tvers av landegrensene.

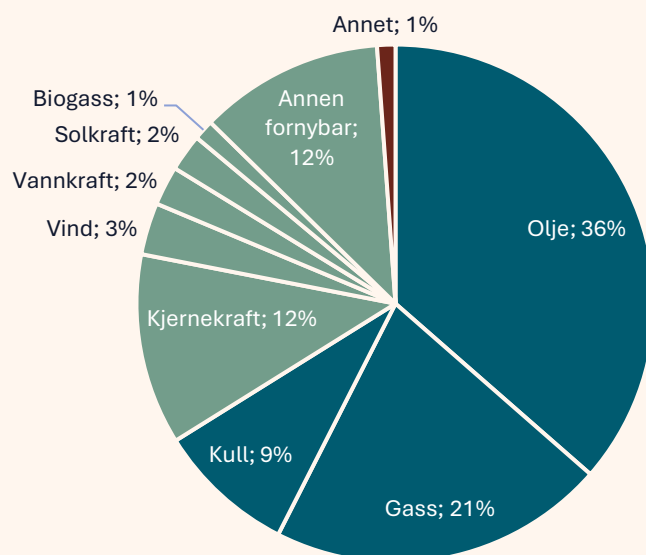
Husholdningene utgjør om lag en fjerdedel av energibruken. Her brukes mesteparten til oppvarming av bygninger og varmtvann, som er essensielt for komfort og helse. Resten av energien i denne sektoren går til kjøling, matlaging og drift av elektriske apparater som hører til det daglige livet i Europa.

Industri og næringsliv står bak det øvrige energiforbruket. Her brukes energi til alt fra produksjonsprosesser, maskindrift og temperaturregulering, til avanserte industrielle formål. Tilgang på stabil og rimelig energi er avgjørende for konkurranseevnen og for at produksjonen kan holdes i gang uten avbrudd.

1.1 Fossile energikilder dominerer

Olje og gass utgjorde i underkant av 60% av EUs energimiks målt i primær energitilførsel i 2021. Samlet sett har andelen olje og gass i energimiksen vært svakt stigende siden 2014, men har i absolutte tall falt om lag 250 TWh, eller 3%. Fordelingen mellom ulike energikilder i 2024 vises i figur 5.

Figur 5: Energiforsyning fordelt energikilder i EU i 2024. I prosent

Kilde: Eurostat 2026

Petroleum, kull og kjernekraft utgjør til sammen over tre fjerdedeler av den totale energiforsyningen. Dette illustrerer hvordan disse ressursene fortsatt har en sentral plass i EUs energiforsyning, til tross for vekst i fornybare sektorer.

Olje og gass utgjorde rett under 60% av den samlede energiforsyningen. Kull og kjernekraft står hver for omtrent 10% av EUs tilgjengelige energi. Fornybare energikilder – som solkraft, vindkraft, vannkraft og biogass – utgjør de siste drøyt 20 prosentene.

Draghi-kommisjonens hovedrapport (EU-kommisjonen, 2024¹) viser at det fallende energikonsumet har sammenheng med at energieffektivisering, samt at energiintensive bedrifter velger å flytte produksjonen til land hvor de får billigere energi og som har bedre støttereimer for industriell produksjon. Rapporten viser at EU-landene i gjennomsnitt har betydelig høyere energikostnader enn alternative land hvor produksjonen kan lokaliseres.

Hovedforklaringen er økte gasspriser i etterkant av Russlands brutale angrepskrig på Ukraina. At EU har et betydelig høyere nivå på CO₂-avgifter, samt strengere og mer omfattende reguleringer, bidrar også til svekket konkurranseevne og svekket attraktivitet for lokalisering.

¹ Mario Draghi, *The future of European competitiveness: A competitiveness strategy for Europe* (Brussel: Europakommisjonen, 9. september 2024)

1.2 EU importerer rundt 90% av sitt forbruk av olje og gass

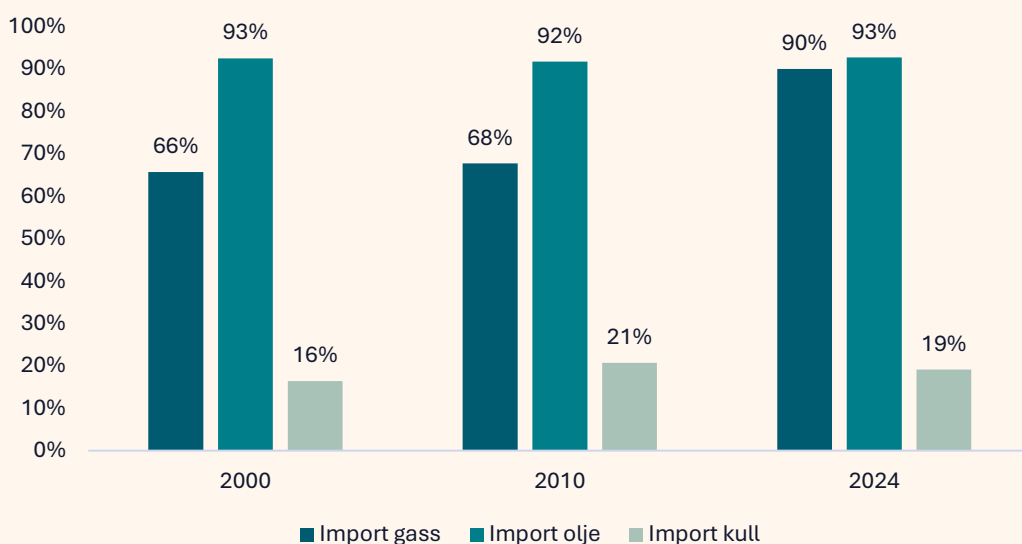
EUs egenproduksjon av olje og gass er relativt liten, ca. 330.000 fat dagen med olje² og 33 bcm naturgass, noe som tilsvarer ca. 550 TWh.

EU er derfor helt avhengig av import for å dekke eget energibehov og vil være det i økende grad i årene fremover.

Dette har gjort EU mer avhengig av import, spesielt fra land som Norge, Russland, USA og Algerie. Samtidig har utbyggingen av infrastruktur for flytende naturgass (LNG) gjort det mulig for EU å kjøpe gass fra flere land utenfor Europa.

EU importerer om lag 90% av både olje og gass. Andelen gass som importeres har økt markant de siste 20 årene, slik vist i figur 6.

Figur 6: Importandel av gass, olje og kull i EU i perioden 2000 til 2024.

Kilde: Eurostat

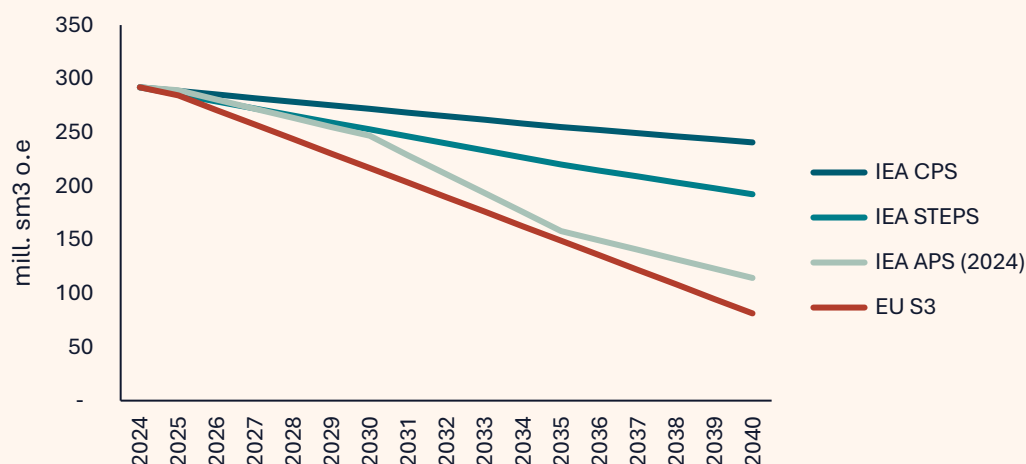
1.3 EU har ambisiøse planer for energiomstilling

EU har ambisjon om å vesentlig redusere sin avhengighet av fossil energi, både for å redusere sårbarheten som Russlands brutale angrepskrig illustrerte, men også for å kutte klimagassutslippene i regionen.

I figur 7 og 8 viser vi ulike scenarier for EUs importbehov av henholdsvis olje og gass.

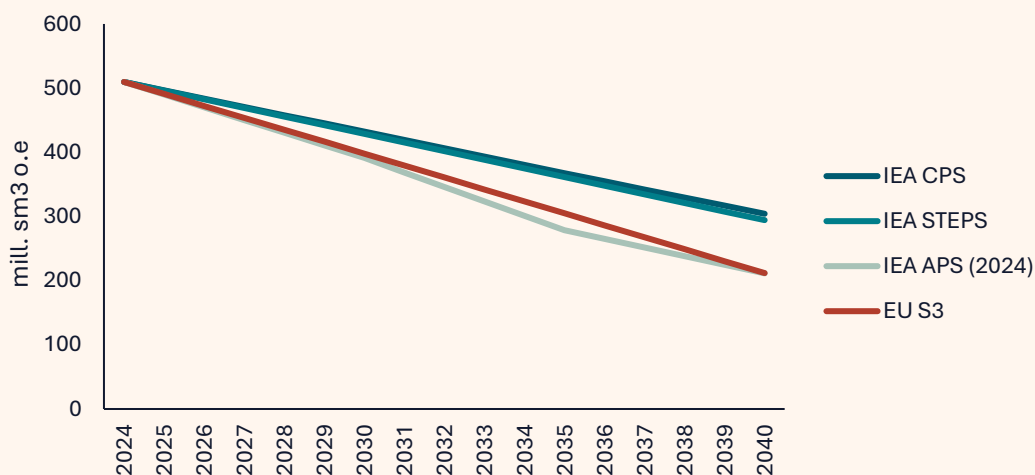
² Energy Institute Statistical Review of World Energy 2025 s. 21

Figur 7: Scenarier for EUs importbehov for gass fram mot 2040.

Kilde: IEA (2024 og 2025) og EU-kommisjonen (2025)

Figur 8: Scenarier for EUs importbehov for olje fram mot 2040.

Kilde: IEA (2024 og 2025) og EU-kommisjonen (2025)

Reduksjonen i EUs etterspørsel etter olje og gass varierer ut ifra de antakelsene man legger til grunn. I IEA CPS legges det til grunn en videreføring av dagens politikk, mens det i IEA STEPS-scenariet antas at politikerne kommer til å følge den politikken som på nåværende tidspunkt er skissert fram mot 2040. IEA APS angir importbehovet når landene overholder alle de lovnadene de har gitt med tanke på utslippsskutt, mens EU S3 er det mest offensive av fire scenarier framlagt i EU-kommisjonens rapport når det kommer til reduksjon av fossil energibruk. EU S3 er i

tråd med EUs mål om 90% utslippskutt i 2040 uten bruk av internasjonale kvoter. I IEA APS og EU S3 oppnås netto nullutslipp i EU i 2050. Dette nås ikke i IEA CPS eller IEA STEPS.

I CPS scenarioet vil EUs importbehov av gass i 2040 være på 82% av dagens nivå. Tilsvarende tall for STEPS, APS og S3 er 66%, 39% og 28%. Tilsvarende tall for EUs oljeimportbehov i 2040 vil være henholdsvis 60%, 58% og 41% og 42% av behovet i 2024.

2 Fra trilemma til kvadrilemma

Innen energipolitikk er «energitrilemmaet» velkjent. I et velfungerende energisystem må tre ofte motstridende hensyn balanseres:

- Lave og forutsigbare priser: Systemet bør levere energi til en overkommelig pris slik at kostnaden for befolkningen blir akseptabel, og næringslivet får konkurransedyktige betingelser.
- Lave utslipp og liten miljøpåvirkning: Systemet bør levere energi med minst mulig skade på klima og miljø.
- Pålitelig og tilgjengelig: Systemet må levere tilstrekkelig energi der den trengs, når den trengs og tåle svingninger i etterspørsel.

Elementene i trilemmaet er gjensidig avhengig av hverandre. Et større fokus på det ene vil kunne innebære mindre fokus på de andre. Eksempelvis kan et forsøk på å gjøre energi billigere svekke evnen til å håndtere svingninger i etterspørsel ved at man bygger ned redundans og robusthet, eller det kan skade miljø og klima ved å eksempelvis øke andelen av utslippsintensiv eller arealintensiv energi.

Trilemmaet gir imidlertid kun et komplett bilde i et fritt og velfungerende marked og tar i liten grad høyde for eksterne faktorer som sikkerhetspolitikk eller politiske interesser.

Dette er tydelig synliggjort med Russlands pågående brutale angrepskrig på Ukraina og dagens sikkerhetspolitiske virkelighet. I perioden februar 2022 til utgangen av februar 2026 har EU-land importert olje og gass fra Russland til en verdi av om lag 220 milliarder euro, ifølge The Centre for Research on Energy and Clean Air (CREA)³. Det svenske instituttet SIPRI (2025⁴) anslår at Russlands totale forsvarsutgifter i perioden 2022 til 2025 var på om lag 350 milliarder euro. EUs kjøp av russisk olje og gass har altså trolig finansiert en vesentlig del av krigsutgiftene.

EUs kjøp av olje og gass fra Russland innebærer en stor økonomisk støtte til Russland og det russiske politiske maktapparatet. Dette er selvsagt ikke i EUs interesse, som tydelig har tatt Ukrainas side i kampen mot Russlands ulovlige invasjon. EU har likevel opprettholdt importen for å ivareta egen energisikkerhet⁵ og dermed sikre pålitelig og tilgjengelig energi til befolkningen.

EUs avhengighet av russiske energileveranser har gjort unionen sårbar for politisk press fra Russland. Dette er samtidig ikke en ny problemstilling: USA advarte mot europeisk avhengighet av russisk gass allerede på 80-tallet og forsøkte å få forrang i utbyggingen av det norske Troll-feltet. Landene i Øst-Europa, som tidligere hadde vært under russisk dominans var også tidlig klare på faren dette gjorde⁶.

³ En løpende oppdatering av denne, sekund for sekund, vises her: <https://www.russiafossiltracker.com/>

⁴SIPRI (2025): Trends in World Military Expenditure, 2024

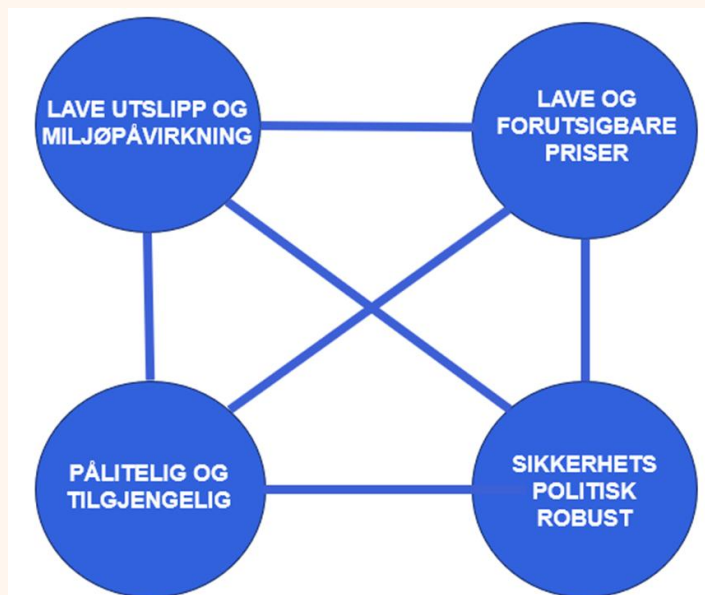
⁵ EU har nå vedtatt å fase ut russisk olje og gass. I juni 2025 la Kommisjonen frem forslaget (COM(2025) 828) om å stoppe import av russisk naturgass innen utgangen av 2027. Europaparlamentet vedtok forordningen 17. desember 2025, og Rådet ga endelig godkjenning 26. januar 2026.

⁶Allerede midt på 2000-tallet etablerte PGNiG (nå Orlen) seg på norsk sokkel for å sikre norske gassleveranser for å gjøre Polen uavhengig av russisk energi. Når Litauen i 2014 fikk en egen terminal for å ta mot flytende naturgass som gjorde landet uavhengig av russisk naturgass fikk terminalen navnet «Independence».

Mange land og analytikere har derfor i lang tid agert og advart mot å ikke ta med en sikkerhetspolitisk dimensjon når energipolitikk utformes. Dette ser vi nå også EU gjør, senest med vedtaket om å fase ut all russisk rørgass innen høsten 2027⁷.

Vi mener derfor at energipolitikken i dagens sikkerhetspolitiske virkelighet bedre kan forstås gjennom et energikvadrilemma. Dette er vist i figur 9.

Figur 9: Energikvadrilemma

I tillegg til de tre overnevnte hensynene må energisystemet også være sikkerhetspolitisk robust. Systemet må ikke gjøre det aktuelle landet eller regionen sårbart for energipolitisk utpressing. På samme måte som trilemmaet, vil variablene også her være avhengig av hverandre, og å styrke en faktor kan medføre svekkelse av en eller flere av de tre andre.

Eksempelvis kunne EU valgt å gjenoppta kjøpet av vesentlige mengder rørgass fra Russland. Dette kunne potensielt redusert klimagassutslippene (dersom det fortrenge kullkraft), det ville gitt rask fylling av gasslagre og bedret energisystemets evne til å levere pålitelig energi. Dette igjen ville gitt lavere og mer forutsigbare priser gjennom for eksempel vintermånedene hvor svingningene i etterspørsel kan være store.

Samtidig ville dette vært særdeles skadelig for EUs sikkerhetspolitikk, og igjen gjøre EU mer sårbar for energiutpressing fra Russland.

For land og regioner med et importavhengig energisystem bør derfor energipolitikken i dag vurderes med utgangspunkt i et energikvadrilemma.

⁷ En nærmere beskrivelse av vedtaket finnes her:

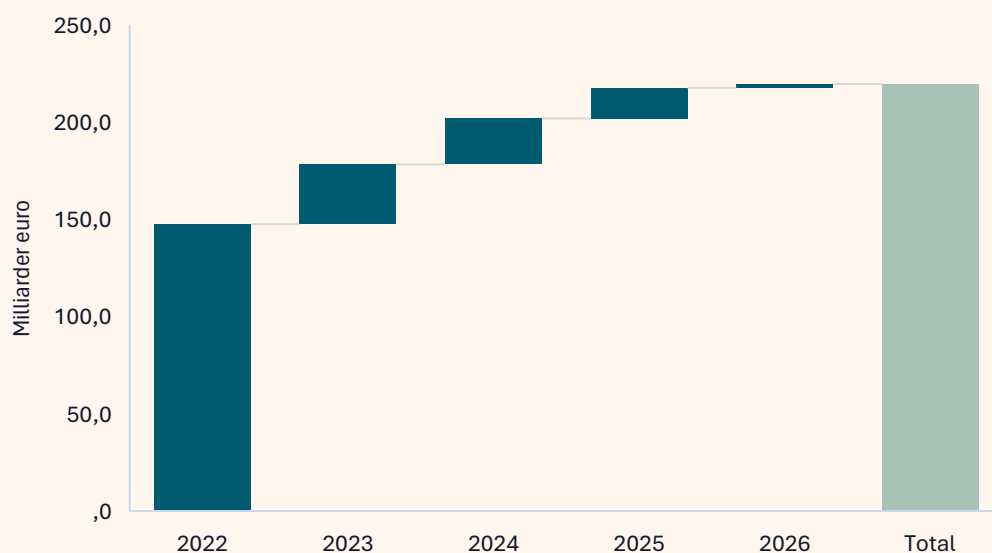
<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/01/26/russian-gas-imports-council-gives-final-greenlight-to-a-stepwise-ban/>

3 Status for EUs olje- og gassimport – hvem er leverandørlandene?

I perioden 2021 og frem til nå (begynnelsen av mars 2026) har verdien av EUs olje og gassimport gjennomgått betydelige endringer.

Verdien av EUs olje- og gassimport toppet seg i 2022 som følge av de ekstremt høye gassprisene som fulgte av Russlands fullskala invasjon av Ukraina i februar samme år. I 2022 betalte EU-landene om lag 150 milliarder euro for sin import av petroleumsprodukter⁸ fra Russland etter krigens utbrudd. Prisene har siden falt tilbake. Summen av import siden utbruddet er på om lag 220 milliarder euro ifølge CREA, tilsvarende om lag 2500 milliarder norske kroner med den gjennomsnittlige vekslingskurs som har vært i perioden.

Figur 10: EUs import av olje- og gassprodukter fra Russland fra krigens utbrudd i 2022 og frem til 23. februar 2026 i euro.

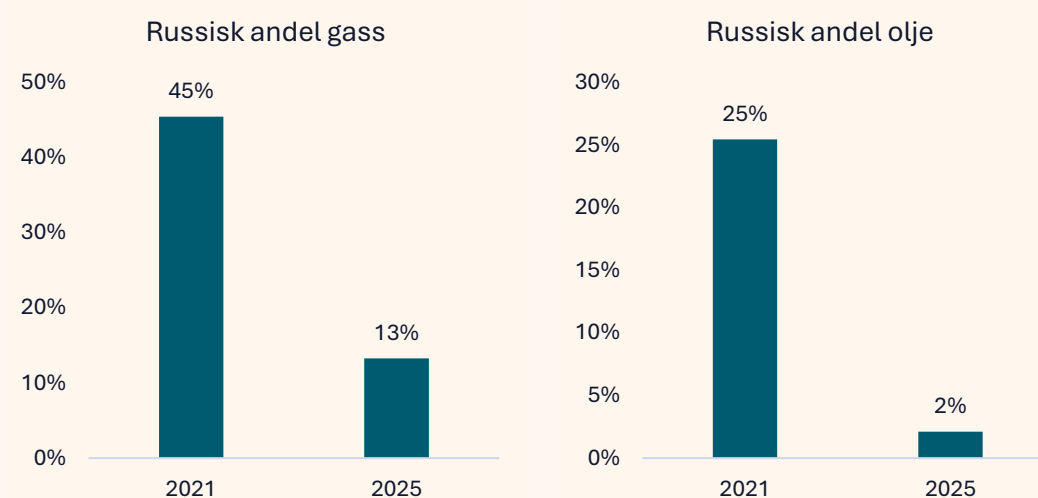

Kilde: Russia Fossil Tracker (CREA). Daglige tall oppsummert per år

Russlands invasjon av Ukraina utløste en historisk omlegging av EUs energiimport. I 2021 kom 45 prosent av EUs gassimport og 25 prosent av oljeimporten fra Russland. Innen 2025 var gassandelen redusert til 13 prosent og oljeandelen til 2 prosent, som vist i figur 11.

⁸ Det gjøres oppmerksom på at tallene også inkluderer olje, kull og petroleumsprodukter

Figur 11: Andel av EUs import av olje og gass som dekkes av Russland i 2021 og 2025

Kilde: Eurostat og Bruegel 2026

Omstillingen har vært rask, men kostbar. EU har måttet erstatte russiske leveranser med dyrere alternativer, særlig LNG fra USA. Samtidig importerer EU fortsatt gass fra Russland – noe som understreker hvor vanskelig det er å fullt ut erstatte en tidligere dominerende leverandør på kort tid.

Erfaringen illustrerer to sentrale poeng: For det første kan geopolitiske sjokk tvinge frem dramatiske endringer i energiforsyningen på svært kort tid. For det andre viser omstillingens kostnad og kompleksitet verdien av å ha stabile, demokratiske handelspartnere som kan sikre pålitelige energileveranser til den europeiske befolkningen over tid.

3.1 Hvem har overtatt Russlands olje- og gassleveranser?

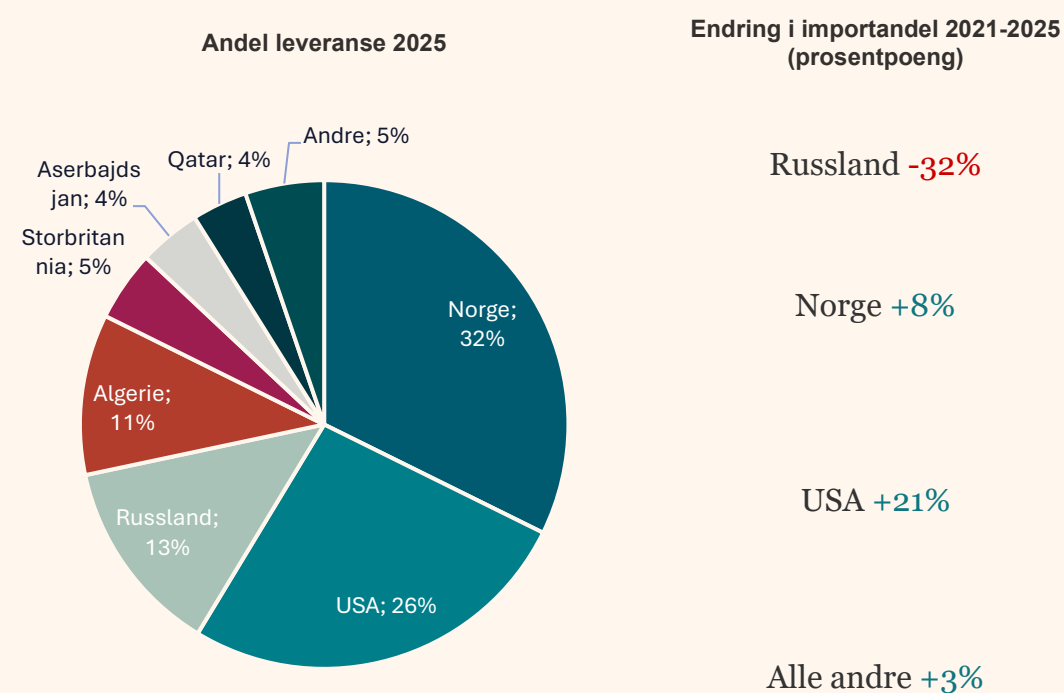
Russland var tidligere den største olje- og gassleverandøren til EU. Som vist i forrige delkapittel har EUs avhengighet av Russland blitt markant redusert siden Russlands fullskala invasjon av Ukraina i 2022. Samtidig har EUs energibehov i stor grad vært stabilt, noe som innebærer at importen i større grad har blitt dreid mot andre leverandørland.

I figur 12 og 13 viser vi EUs import av henholdsvis gass og råolje fordelt på leverandørland i 2025, samt endringen i importandeler (prosentpoeng) fra 2021 til 2025.

Som det fremgår av figur 12, er gassimporten konsentrert på få land. Norge (32 %), USA (26 %), Russland (13 %) og Algerie (11 %) står til sammen for om lag 82 % av EUs gassimport i 2025. Storbritannia står for 5 %, mens Qatar og Aserbajdsjan står for 4 % hver. Øvrige leverandører utgjør samlet 5 %.

Reduksjonen i russisk gassimport har i stor grad blitt kompensert ved økt import fra Norge og USA. Norges andel har økt med 8 prosentpoeng fra 2021 til 2025, mens USA har økt med 21 prosentpoeng. Russlands andel er samtidig redusert med 32 prosentpoeng. Samlet har dette gitt en tydelig dreining i EUs gassimport mot særlig Norge og USA, mens øvrige leverandører samlet sett står for en mindre økning.

Figur 12: Andel gassimport fordelt på land i 2025, samt endring fra 2021 til 2025 i prosentpoeng

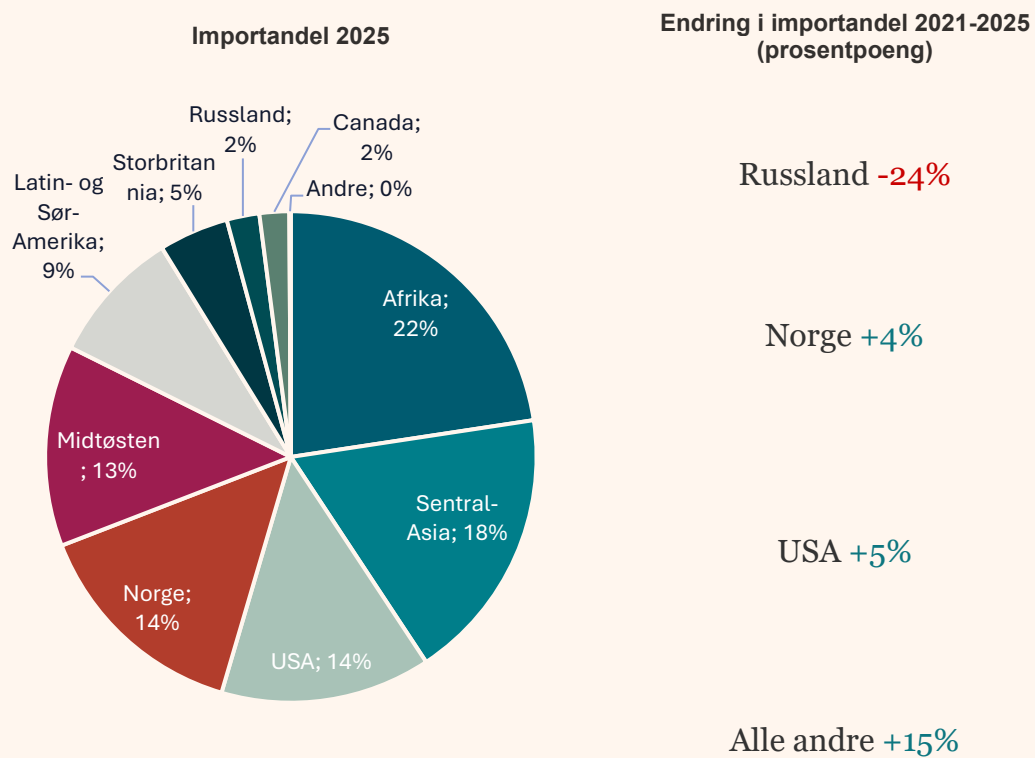

Kilde: Eurostat og Bruegel 2025

EUs oljeimport er mer geografisk spredt enn gassimporten. I 2025 kommer oljeimporten fra et bredt spekter av leverandører, der Afrika (22 %) og Sentral-Asia (18 %) utgjør de største regionale bidragene. USA og Norge står hver for 14 % av EUs oljeimport, mens Midtøsten utgjør 13 %. Videre kommer 9 % fra Latin- og Sør-Amerika, 5 % fra Storbritannia, og mindre andeler fra Russland (2 %) og Canada (2 %), som vist i figur 13.

Figuren viser samtidig at Russlands andel av EUs oljeimport er redusert med 24 prosentpoeng fra 2021 til 2025. Denne reduksjonen er i stor grad kompensert ved økt import fra USA og Norge, som har økt med henholdsvis 5 og 4 prosentpoeng. Den resterende omleggingen er fordelt på øvrige leverandører samlet ("alle andre"), som øker med 15 prosentpoeng. Dette understreker at omstillingen i oljeimporten i større grad enn for gass er fordelt på flere alternative leverandører og regioner.

Figur 11: Andel oljeimport fordelt på land i 2025, samt endring fra 2021 til 2025 i prosentpoeng

Kilde: Eurostat og Bruegel 2026

4 Hvordan scorer leverandørlandene på relevante sikkerhetspolitiske rangeringer?

For å kartlegge politiske og institusjonelle forhold i EUs viktigste energileverandørland, har vi benyttet anerkjente internasjonale indekser for demokrati og menneskerettigheter. Disse indeksene er valgt fordi de representerer brede, etablerte og metodisk robuste mål på institusjonell kvalitet og risiko.

Disse kildene representerer uavhengige, internasjonale fagmiljøer med standardiserte og transparente metodologier. Vi har utelukkende anvendt publiserte rangeringer og score slik de foreligger fra originalkildene, uten endringer eller justeringer.

I tabell 2 vises alle indeksene vi har brukt i analysen. I analysen har vi valgt å rangere landene etter en firedelt skala. Den øverste fjerdedelen får fargen grønn, de i midten får gul og oransje, og de nederste rød.

Tabell 2: Oversikt over forhold, indikatorer og kilder som brukes i analysen

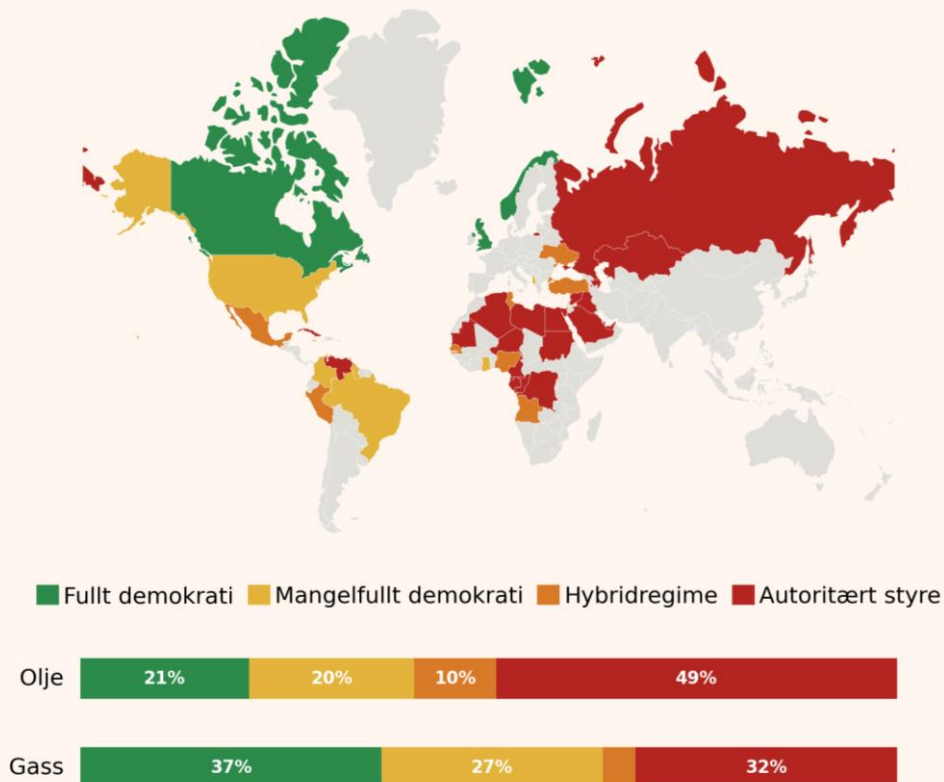
Indikator	Kilde
Demokrati	The Economist
Politisk stabilitet	Verdensbanken
Korrupsjon	Transparency International
Frihet	Freedom House

4.1 The Economist sin Demokratiindeks

The Economist Intelligence Unit (EIU) publiserer årlig sin Democracy Index, som vurderer tilstanden til demokratiet i over 160 land. Sist indeks ble publisert i februar 2025. Indeksen bygger på fem hovedindikatorer: Valgprosesser og pluralisme, regjeringens funksjon, politisk deltakelse, politisk kultur og sivile rettigheter.

Basert på disse kategoriseres landene som fullverdige demokratier, mangelfulle demokratier, hybridregimer eller autoritære regimer. Kartet på neste side viser demokratinivået i de viktigste leverandørlandene av olje og gass til EU. Under kartet vises fordelingen av EUs totale olje- og gassimport etter demokratiindeksen.

Figur 12: EUs importland for olje og gass etter demokratistatus.

Kilde: Eurostat, Bruegel og Economist

Når det gjelder gass, stammer 37 % av EUs import fra land som klassifiseres som fullverdige demokratier, herunder Norge og Storbritannia. Videre kommer 27 % fra mangelfulle demokratier, der USA utgjør hoveddelen. Om lag 4 % kommer fra hybridregimer, mens 32 % hentes fra land som regnes som autoritære regimer, blant annet Russland, Algerie, Qatar og Aserbajdsjan.

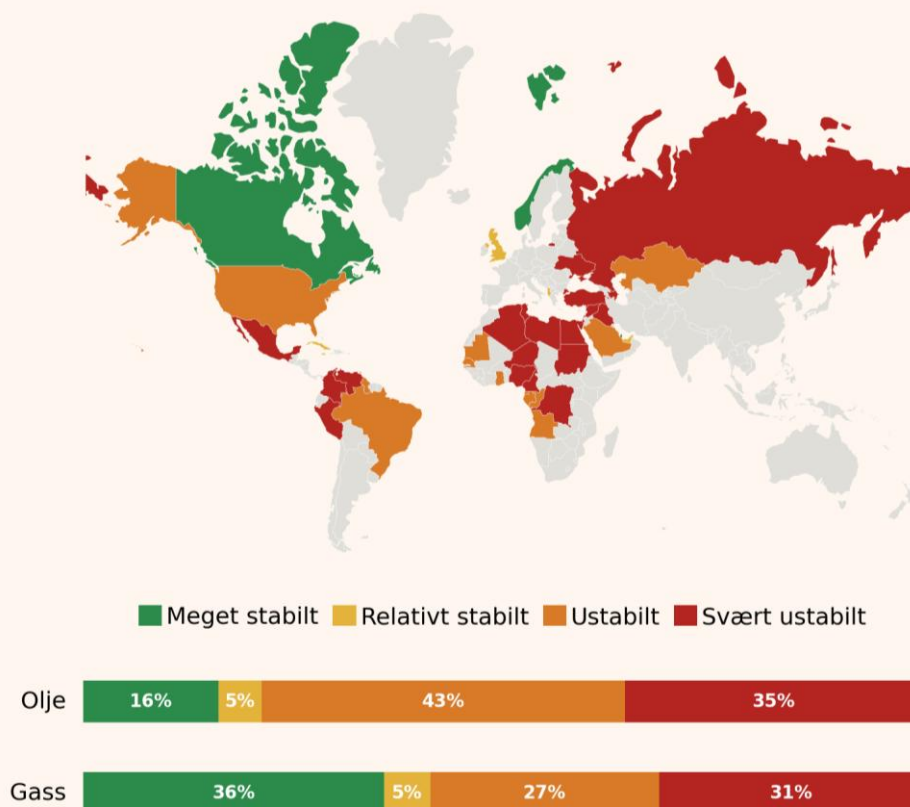
Ser vi på oljeimporten, viser tallene at 21 % kommer fra fullverdige demokratier, hovedsakelig Norge og Storbritannia. Ytterligere 20 % importeres fra mangelfulle demokratier, i denne sammenhengen primært USA og Brasil. De resterende 59 % importeres fra hybridregimer (10 %) eller autoritære regimer (49 %), blant annet Kazakhstan, Saudi-Arabia, Libya, Irak, Nigeria, Aserbajdsjan, Algerie og Russland.

4.2 Politisk stabilitet

Verdensbankens indikator for politisk stabilitet er en del av det globale rammeverket Worldwide Governance Indicators, og måler i hvilken grad et land er utsatt for vold, uro og politisk ustabilitet, inkludert risiko for terrorisme og regimekollaps. Indeksen benyttes her for å vurdere den politiske stabiliteten i land som er store eksportører av

olje og gass til EU. Kartet til høyre viser stabiliteten i EUs leverandørland av olje og gass.

Figur 13: EUs importland for olje og gass etter politisk stabilitet.

Kilde: Eurostat, Bruegel, Verdensbanken

36 prosent av gassimporten til EU kommer fra land med meget stabile regimer, og 5 prosent fra relativt stabile. Det innebærer at til sammen 58 prosent av gassen leveres fra enten ustabile eller svært ustabile regimer.

Om vi fokuserer på oljeimporten, ser vi at 16 prosent leveres fra meget stabile regimer og om lag 5 prosent fra relativt stabile. Om lag 78 prosent av oljen blir levert fra ustabile eller svært ustabile regimer – en vesentlig høyere andel enn for gass

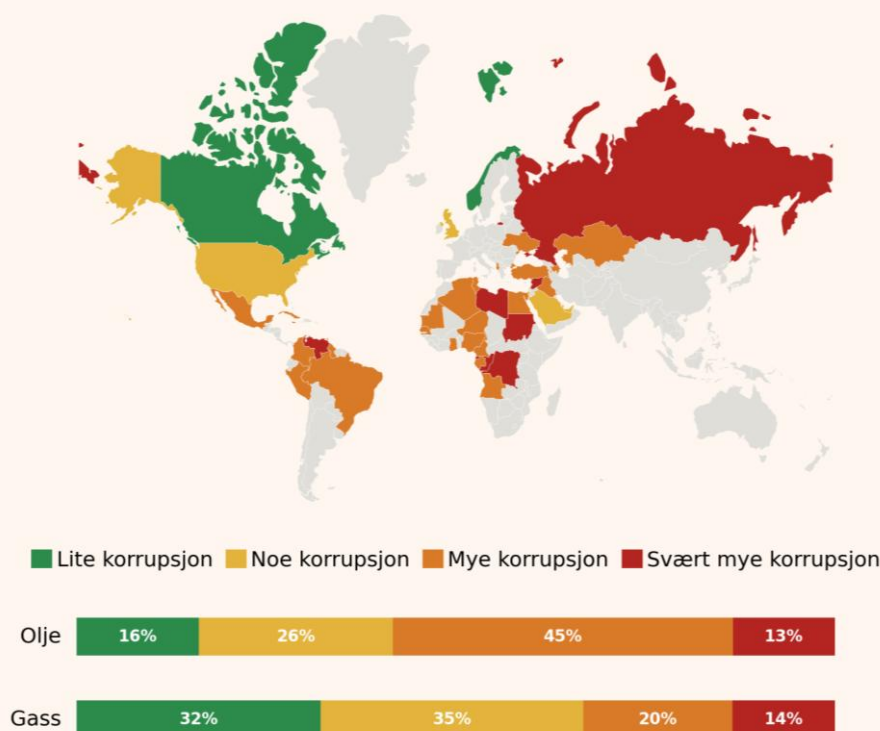
Verdensbankens rangering ble oppdatert i desember 2025, og USA ble da klassifisert med en persentilscore på 47, noe som plasserer landet i kategorien «ustabilt». Siden USA utgjør 17 prosent av EUs gassimport, trekker dette den samlede stabiliteten ned. Utviklingen understreker at politisk stabilitet er en dynamisk faktor, og at EUs energikjøp kan bli mer sårbart for endringer i leverandørlandenes styresett enn tidligere antatt.

Datagrunnlaget er ikke bearbeidet eller justert, men bygger direkte på Verdensbankens sist tilgjengelige vurderinger.

4.3 Transparency Internationals korrupsjonsindeks

Transparency Internationals korrupsjonsindeks (Corruption Perceptions Index) benyttes for å vurdere graden av opplevd korrupsjon i offentlig sektor. Indeksen måler ikke faktisk korrupsjon, men bygger på vurderinger fra eksperter og næringslivsledere om forekomsten av blant annet bestikkelser, maktmisbruk og uheldige koblinger mellom politikk og næringsliv. Kartet i figur 16 viser hvordan EUs viktigste leverandørland rangeres etter indeksen.

Figur 14: EUs importland for olje og gass etter korrupsjonsnivå.

Kilde: Eurostat, Bruegel, Transparency International

En tredjedel av gassimporten (32 prosent) kommer fra land med lavt korrupsjonsnivå, først og fremst Norge og Storbritannia. Ytterligere om lag tredjedel (35 prosent) kommer fra land med noe korrupsjon. Det innebærer at om lag 34 prosent leveres fra land med enten mye eller svært mye korrupsjon. For olje ser vi at 16 prosent kommer fra land med lite korrupsjon, i hovedsak Norge og Canada. Om lag en fjerdedel (26 prosent) kommer fra land med noe korrupsjon. Det innebærer at om lag 58 prosent av oljeimporten kommer fra land med mye eller svært mye korrupsjon – en vesentlig høyere andel enn for gass. Også her ser vi at

Norges dominerende posisjon i gassimporten løfter den samlede kvaliteten på leverandørsammensetninge.

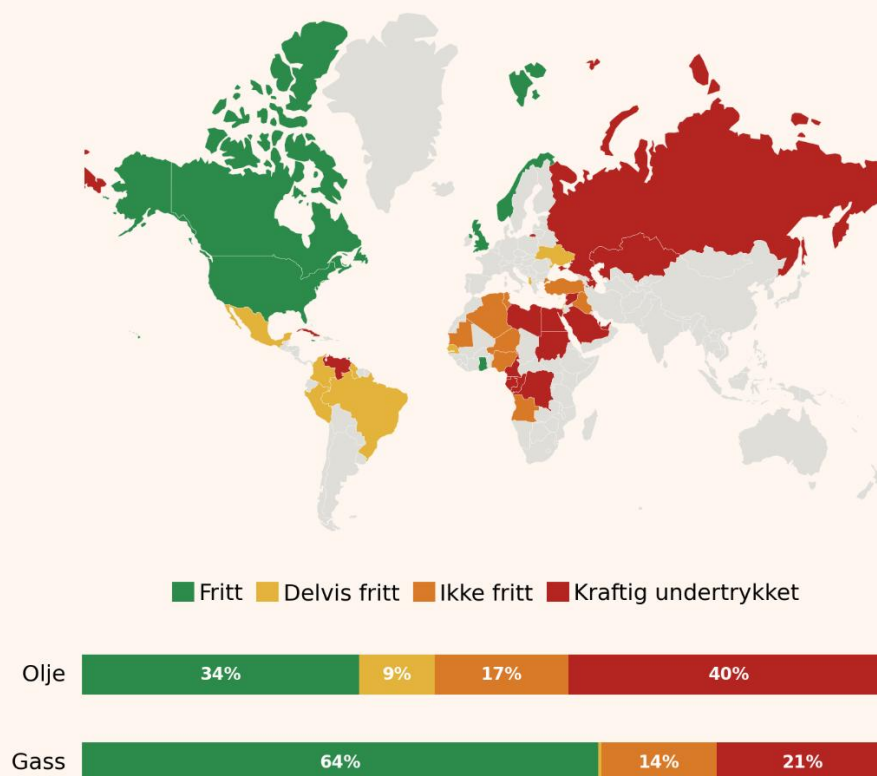
Datagrunnlaget er hentet fra Transparency Internationals siste publiserte vurderinger (CPI 2025), uten ytterligere bearbeiding⁹.

4.4 Freedom House sin Global Freedom Score

Freedom House sin indeks Global Freedom Score gir en sammenlignbar vurdering av politiske rettigheter og sivile friheter i over 190 land. Indeksen anvendes her for å vurdere det generelle nivået av demokratisk frihet.

Kartet til i figur 17 viser frihetsscoren hos de viktigste leverandørlandene av olje og gass til EU. Under kartet vises fordelingen av EUs totale olje- og gassimport etter frihetsscoren.

Figur 15: EUs importland for olje og gass etter frihetsstatus.

Kilde: Eurostat, Bruegel, Freedom House

⁹ Den siste utviklingen i amerikansk politisk administrasjon kan tyde på at nivået av korrupsjon nå er høyere enn hva som ble rapportert i 2024.

64 % av EUs gassimport kommer fra grønne land (fritt). Dette inkluderer Norge, USA og Storbritannia. 14 % kommer fra oransje land (ikke fritt). 21 % kommer fra røde land (kraftig undertrykket), i hovedsak Russland og Aserbajdsjan..

34 % av oljeimporten kommer fra grønne land (fritt). Det er USA, Norge, Storbritannia og Canada. 9 % kommer fra gule land (delvis fritt), som Brasil, Mexico og Colombia. 17 % kommer fra oransje land (ikke fritt), blant annet Nigeria, Algerie og Angola. 40 % kommer fra røde land (kraftig undertrykket), som Kazakhstan, Saudi-Arabia, Libya, Aserbajdsjan og Russland.

Tallene er basert på Freedom Houses siste vurdering og er ikke justert på noen måte.

4.5 Oppsummering av dagens leverandørland og deres institusjonelle rammer

I tabellen vises EUs viktigste olje- og gassleverandører rangert etter relevante anerkjente indekser knyttet til demokrati og menneskerettigheter.

Figur 18: Kategorisering av EUs største leverandører av olje og gass etter fire samfunnsindekser. Fargekoding fra best til verst: Grønn-gul-oransje-rød.

Land	% av EUs gassimport	% av EUs oljeimport	Demokrati	Korrupsjon	Politisk stabilitet	Frihet
Norge	 32%	 14%				
USA	 26%	 13%				
Russland	 13%	 2%				
Algerie	 11%	 3%				
Storbritannia	 5%	 4%				
Aserbajdsjan	 4%	 4%				
Nigeria	 3%	 5%				
Libya	 0%	 9%				
Kazakhstan	 0%	 13%				
Saudi-Arabia	 0%	 7%				
Irak	 0%	 6%				

■ God ■ Middels ■ Svak ■ Dårlig

Kategorisering: Demokrati - EDI-score (>8 / 6-8 / 4-6 / <4). Korrupsjon - CPI-score (75-100 / 50-75 / 25-50 / 0-25). Politisk stabilitet - WGI persentil (75-100 / 50-75 / 25-50 / 0-25). Frihet - FH-score (75-100 / 50-75 / 25-50 / 0-25).

Kilder: The Economist Democracy Index, Transparency International Perceived Corruption Index, World Bank Political Stability Index, Freedom House Freedom Index, Eurostat og Bruegel. Bearbeidet av Econ Management 2026.

Norge og Storbritannia skårer gjennomgående grønt på alle indekser, med høy politisk stabilitet, lav korrupsjon, fullt demokratisk styresett, sterke sivile friheter og lavt konfliktnivå.

USA har oransje markering på politisk stabilitet (WGI 47. persentil), men grønn på frihet og gult på demokrati på grunn av svakere rangering på valgsystem og politisk polarisering i Democracy Index.

Russland og Aserbajdsjan har røde markeringer på alle eller nesten alle indekser, med autoritære styresett, omfattende restriksjoner på sivile rettigheter, høy korrupsjon og lav fredsscore.

Libya og Irak har også rødt på de fleste indekser, preget av politisk ustabilitet, væpnet konflikt og svake institusjoner.

Saudi-Arabia viser gult på politisk stabilitet, men rødt på demokrati og frihet, med et autoritært regime uten frie valg og omfattende begrensninger på ytrings- og organisasjonsfrihet.

Algerie og Kazakhstan har varierende farger mellom gult og rødt, med hybridregimer, begrensede demokratiske institusjoner og varierende grad av politisk kontroll.

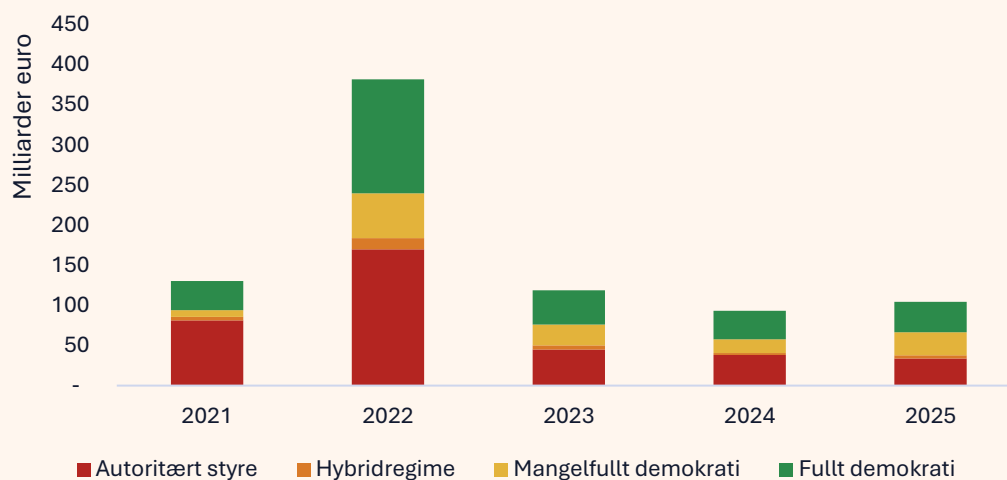
Nigeria har rødt på politisk stabilitet og fredsnivå som følge av interne konflikter og sikkerhetsutfordringer, samt oransje på korrupsjon som indikerer høy opplevd korrupsjon, men noe bedre enn de lavest rangerte.

Qatar har grønt på politisk stabilitet og fred, som følge av lavt konfliktnivå og sterk statlig kontroll, men rødt på demokrati og korrupsjon på grunn av manglende frie valg og begrenset åpenhet.

4.6 EU importerer fremdeles mye fra autoritære regimer

I figur 19 viser vi verdien av EUs gassimport i perioden 2021 til 2025 kategorisert etter The Economist demokratiindeks.

Figur 19: EUs import av gass i perioden 2021 til 2025 etter Economist Democracy Index.

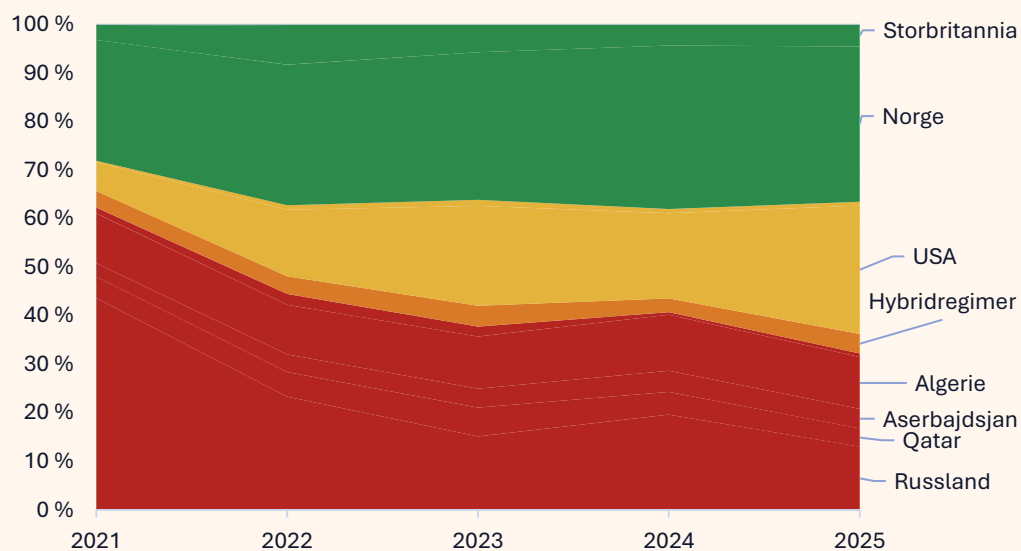
Kilde: Eurostat (2025), Bruegel (2025), Economist (2025). Bearbeidet av Econ Management (2025)

Som det fremkommer av figuren, var det en betydelig topp i 2022, drevet av høye gasspriser.

I figur 20 viser vi utvikling i andel fra regimetyperne. Andelen gass kjøpt fra autoritære regimer falt fra i overkant av 60% i 2021 til i overkant av 30 % i 2025.

Andelen levert fra regimer klassifisert som fullverdige demokratier har økt i perioden, drevet av Norge har økt sin andel. Vi ser også at USA, som er klassifisert som et mangelfullt demokrati av Economist, vesentlig har økt sin eksport.

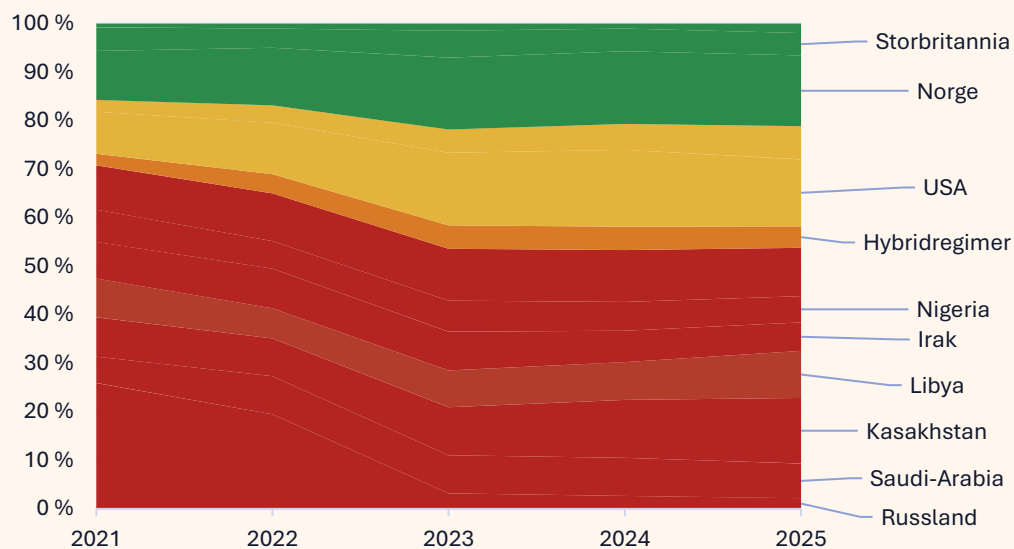
Figur 20: EUs import av gass i perioden 2021 til 2025 kategorisert etter Economist Democracy Index.

Kilde: Eurostat (2025), Economist (2025). Bearbeidet av Econ Management (2025)

I figur 21 nedenfor viser vi tilsvarende kartlegging, men for oljeimport

Figur 21: EUs import av olje i perioden 2021 til 2025 kategorisert etter Economist Democracy Index.

Kilde: Eurostat (2025), Economist (2025). Bearbeidet av Econ Management (2025)

Vi ser samme mønster som for gass: Andelen som kommer fra autoritære regimer har falt. For olje ser vi imidlertid at andelen leveranser fra grønne land som Norge og Storbritannia er mer stabil. Vi ser samtidig at USA i betydelig grad har økt sin eksport.

4.7 Oversikt over olje- og gassreserver fordelt på land

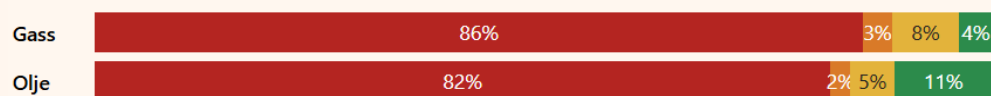
For at et land skal være en pålitelig handelspartner for olje og gass i framtiden, er EU avhengig av at landet har tilstrekkelig store reserver. I tabellen under har vi listet opp de landene med størst olje- og gassreserver i verden. I tillegg til å oppgi størrelsen på reservene, har vi angitt landets kategorisering innenfor anerkjente indekser vedrørende demokrati, frihet, politisk stabilitet osv. Dette vises i figur 22.

Figur 22: Verdens olje- og gassreserver fordelt på land. Fargekodene indikerer landets oppnåelse på fire anerkjente indekser for demokrati, korrupsjon, politisk stabilitet og frihet.

Land	Gassreserver mrd. boe / % av total		Oljereserver mrd. boe / % av total		Demokrati	Korrupsjon	Politisk stabilitet	Frihet
Russland	235	20%	108	6%				
Iran	202	17%	158	9%				
Qatar	155	13%	25	1%				
Turkmenistan	86	7%	1	0%				
USA	79	7%	69	4%				
Kina	53	4%	26	2%				
Venezuela	39	3%	304	18%				
Saudi-Arabia	38	3%	298	17%				
UAE	37	3%	98	6%				
Nigeria	34	3%	37	2%				
Irak	22	2%	145	8%				
Aserbajdsjan	16	1%	7	0%				
Australia	15	1%	2	0%				
Canada	15	1%	168	10%				
Algerie	14	1%	12	1%				
Kasakhstan	14	1%	30	2%				
Kuwait	11	1%	102	6%				
Libya	9	1%	48	3%				
Norge	9	1%	8	0%				
Brasil	2	0%	12	1%				
Storbritannia	1	0%	3	0%				

■ God
 ■ Middels
 ■ Svak
 ■ Dårlig

Kategorisering: Demokrati - EDI-score (>8 / 6-8 / 4-6 / <4). Korrupsjon - CPI-score (75-100 / 50-75 / 25-50 / 0-25). Politisk stabilitet - WGI persentil (75-100 / 50-75 / 25-50 / 0-25). Frihet - FH-score (75-100 / 50-75 / 25-50 / 0-25).

Kilde: Kilder: Energy Institute Statistical Review of World Energy (reserver per utgangen av 2020), Economist Intelligence Unit (Democracy Index 2024), Transparency International (CPI 2025), World Bank Governance Indicators, Freedom House 2025.
 Konvertering gass→boe: 6,29 mrd boe per tcm. Canadas oljereserver inkl. oljesand.
 Venezuelas reserver inkl. Orinoco-beltet.

Oversikten viser at reservene er geografisk spredt, men at de største volumene befinner seg i relativt få land.

Som det fremgår tydelig av oversikten, ligger verdens olje- og gassreserver i stor grad i land med betydelige utfordringer både når det gjelder politisk stabilitet og menneskerettighetsspørsmål.

Basert på Economist Intelligence Units demokratiindeks for 2024, ligger kun om lag 4 prosent av verdens gassreserver i fullt demokratiske land (Australia, Canada, Norge og Storbritannia). For oljereserver er andelen noe høyere – rundt 11 prosent – i hovedsak på grunn av Canadas store oljesandreserver. Over 80 prosent av både olje- og gassreservene befinner seg i autoritære stater. Inkluderer man også hybridregimer, kontrollerer autoritære stater og hybridregimer nærmere 90 prosent av gassreservene og om lag 84 prosent av oljereservene. USA, som er verdens største gassprodusent, klassifiseres nå som et «mangelfullt demokrati» i demokratiindeksen. I flere av de største produsentlandene er det i tillegg omfattende statlig eierskap og kontroll over ressursene, noe som kan påvirke både investeringsklima og tilgang for utenlandske selskaper.

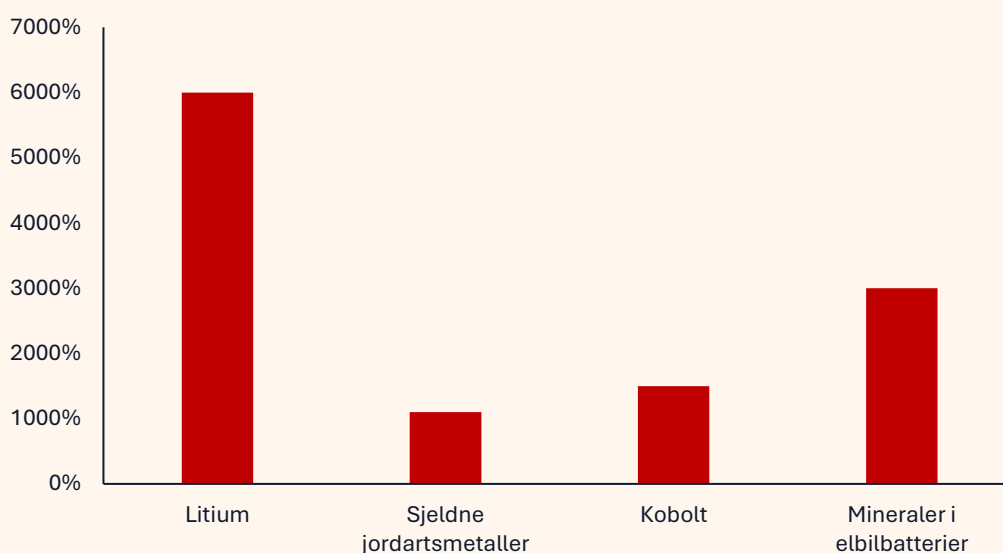
EU forventes fremover å være interessert i å sikre at en størst mulig andel av olje- og gassimporten vil stamme fra stabile demokratiske land, i tillegg til å være konkurransedyktig når det gjelder kostnad og utslipp. Dersom land som Norge velger å redusere sin leting, vil EU måtte importere fra andre land, og det meste av reservene finnes i autoritære regimer. Dette gjør forsyningssikkerhet, forutsigbarhet og bærekraftige leveranser til sentrale tema i vurderingen av fremtidige energipartnere.

5 EUs energiomstilling krever betydelig økning i mineralbruk

EUs ambisiøse planer om betydelig reduksjon i importen og forbruket av olje og gass, presentert tidligere i denne rapporten, fordrer en betydelig elektrifisering og investering i fornybar energiproduksjon. Denne omstillingen krever imidlertid tilgang til en rekke kritiske mineraler, som er nødvendige for produksjon av batterier, vindturbiner, solceller og elektriske kjøretøy.

Elektriske kjøretøy, vindkraft, solceller og batterilagring krever store mengder av blant annet litium, kobolt, nikkel og sjeldne jordartsmetaller. Etterspørselen etter disse råvarene er ventet å øke markant frem mot 2050, ifølge EU-kommisjonen (1).

Figur 23: Forventet etterspørselsvekst etter et utvalg mineraler fra 2023 til 2050.

Kilde: EU-kommisjonen

Ifølge EU-kommisjonen kan behovet for litium øke opptil 60 ganger innen 2050 sammenlignet med dagens nivåer. Dette skyldes i hovedsak den kraftige veksten i batteribaserte teknologier til bruk i elektriske kjøretøy og stasjonær energilagring. Også etterspørselen etter sjeldne jordartsmetaller, som er essensielle i blant annet vindturbiner og elmotorer, er anslått å øke med 5 til 12 ganger. Når det gjelder batterier til elbiler alene, forventes mineralbruken å øke med 30 ganger i perioden 2020 til 2040.

Innen 2030 har EU som mål at minst 10% av kritiske mineraler skal utvinnes innenfor unionen, 40% skal prosesseres i EU, og om lag 25% av behovet skal dekkes gjennom resirkulering. Samtidig skal ingen tredjeland stå for mer enn 65% av forsyningen av et gitt strategisk råmateriale. Disse målene skal bidra til å redusere

forsyningsrisiko og gjøre Europa mer selvforsynt med nødvendige innsatsfaktorer til grønn teknologi.

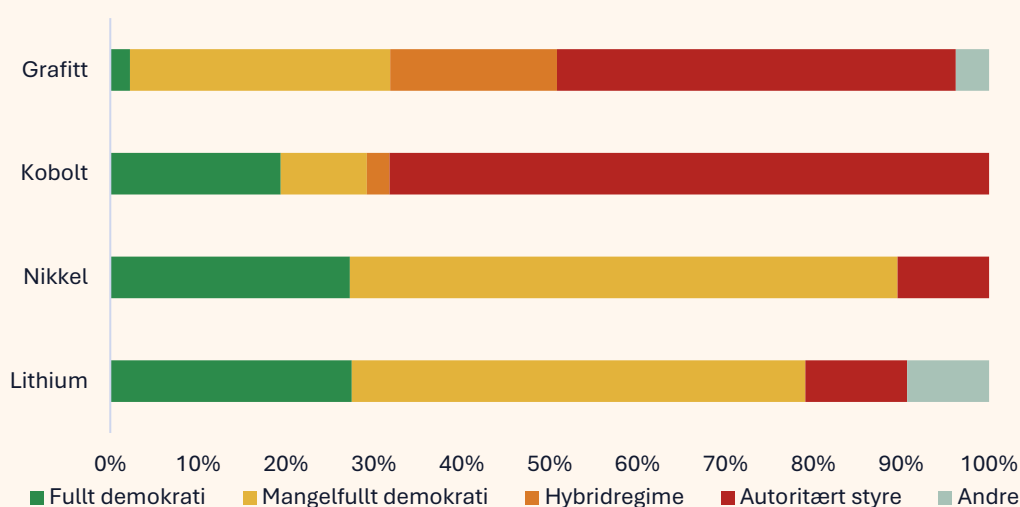
For å nå målene anslår EUs egne organer at det trengs minst 10 milliarder euro i offentlig finansiering frem mot 2034, i tillegg til opptil 100 milliarder euro i privat kapital. Disse investeringene skal støtte utvinning, prosessering, innovasjon og utvikling av resirkuleringssystemer i Europa.

5.1 Elektrifisering bringer EU inn i nytt, men kjent dilemma

IEA (2022) viser at de mest sentrale mineralene for elektrifisering er litium, kobolt, nikkel og grafitt (1). Selv om EUs Green Deal og Critical Raw Materials Act legger opp til økt gjenvinning, viser EUs analyser et betydelig behov for import av mineraler.

I figur 24 viser vi i hvilken type land de kritiske mineralene for elektrifisering befinner seg. Vi har da valgt å vise tilgangen, kategorisert etter Economist sin demokratiindeks. Som figuren viser, er de globale reservene av disse mineralene i stor grad konsentrert i land som ikke klassifiseres som fullverdige demokratier, ifølge The Economist sin demokratiindeks.

Figur 24: Mineralreserver fordelt etter landenes demokratistatus.

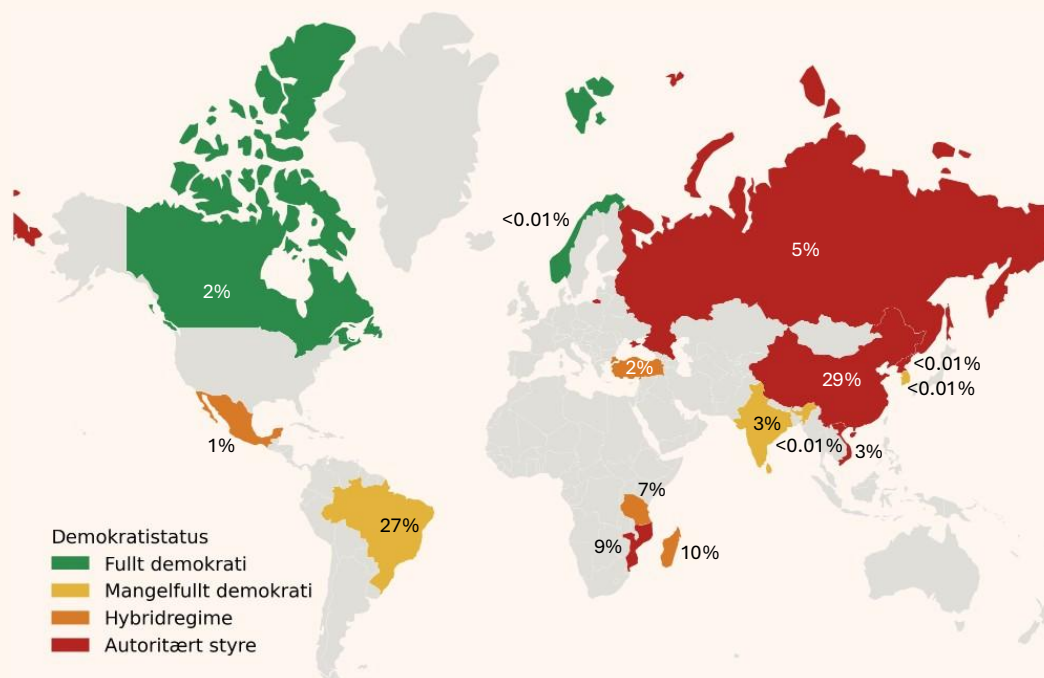
Kilde: US Geological Service 2025

I det videre viser vi i hvilke konkrete land reservene for de fire mineralene over er, hvor store reservene og landenes demokratistatus.

Over 80% av verdens grafittreserver er konsentrert i Kina, tre afrikanske land og Brasil. I Afrika ligger reservene i Madagaskar, Mosambik og Tanzania. Alle disse landene rangerer dårligere enn fullt demokrati på The Economist sin demokratiindeks. Brasil er kategorisert som et mangelfullt demokrati, Madagaskar og Tanzania som hybridregimer, og Kina og Mosambik er svært autoritære regimer. Av

Øvrige land med betydelige reserver er Russland, Vietnam, India, Tyrkia, Mexico og Canada. Dette er vist i figur 25.

Figur 25: Oversikt over verdens grafittreserver. Landene er fargekodet etter deres demokratistatus og andelen av verdens reserver er angitt i prosent.

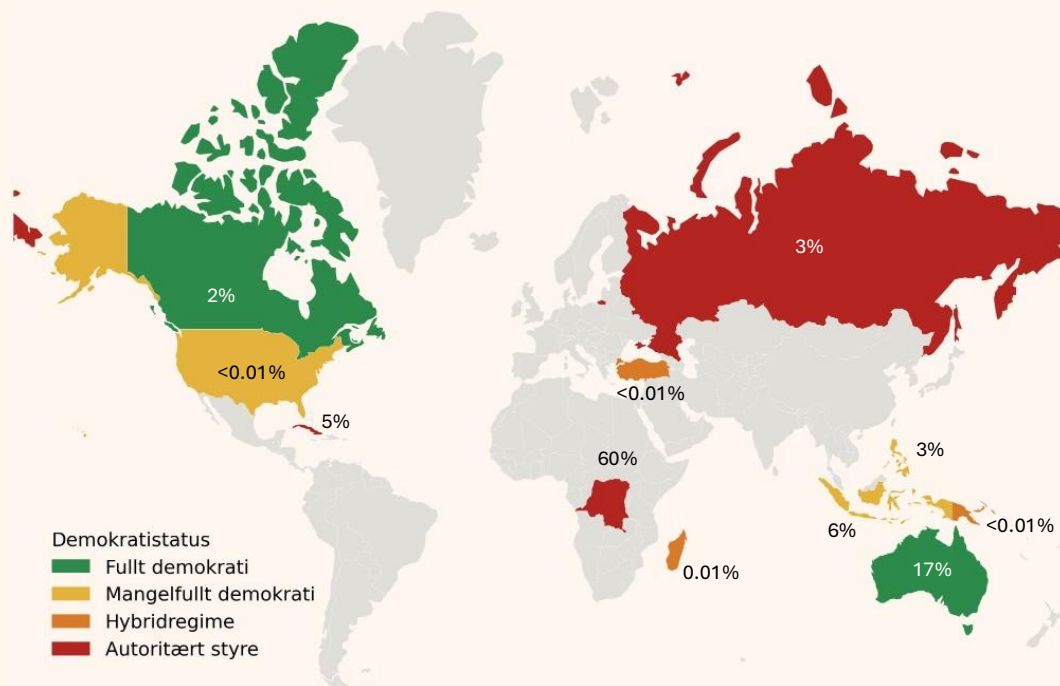

Kilde: The Economist, US Geological Survey

Over 60 % av verdens koboltreserver er konsentrert i Den demokratiske republikken Kongo, som ifølge The Economist sin demokratiindeks regnes som et autoritært styre. Australia, det eneste landet med fullt demokrati blant de største reservebasene, står for om lag 17 % av de globale koboltreservene. Indonesia og Filippinene, som begge klassifiseres som «mangelfulle demokratier», har henholdsvis rundt 6 % og 2,6 % av verdens reserver. Cuba og Russland, begge autoritære regimer, har også betydelige reserver, med henholdsvis 5 % og 2,5 %. Canada, som er et fullt demokrati, besitter om lag 2,2 % av de globale koboltreservene.

Videre finnes det mindre reserver i Madagaskar, Tyrkia og Papua Ny-Guinea, som alle klassifiseres som hybridregimer, samt i USA, kategorisert som et mangelfullt demokrati. Dette viser at koboltreservene, på lik linje med grafitt, i stor grad er konsentrert i land med utfordrende politiske styringsformer, og at kun et fåtall fullt demokratiske land har større andeler av verdens koboltressurser. Oversikten er vist i figur 26.

Figur 26: Oversikt over verdens koboltreserver. Landene er fargekodet etter deres demokratistatus og andelen av verdens reserver er angitt i prosent.

Kilde: The Economist, US Geological Survey

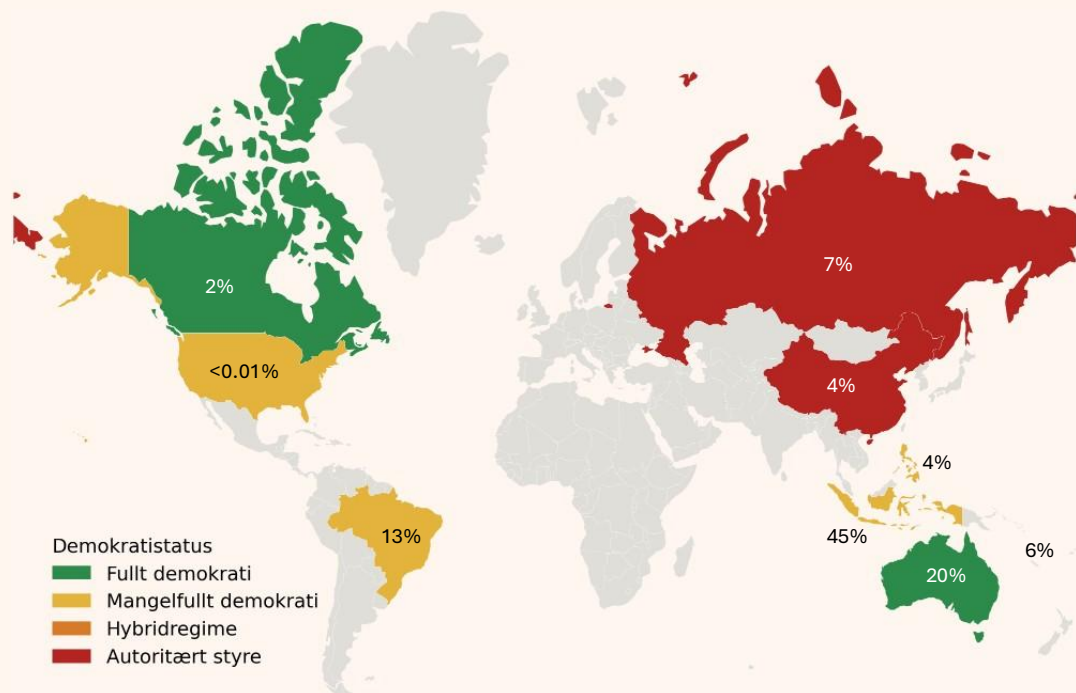
Over 80 % av verdens nikkelreserver er konsentrert i Indonesia, Australia og Brasil. Indonesia, som står for hele 45 % av de globale nikkelreservene, er kategorisert som et mangelfullt demokrati på The Economist sin demokratiindeks. Australia er det eneste landet med fullt demokrati blant de største innehaverne, og har omtrent 20 % av verdens reserver. Brasil, også klassifisert som et mangelfullt demokrati, besitter rundt 13 %.

Russland, med nær 7 % av de globale reservene, regnes som et autoritært styre. Ny-Caledonia har 6 % av reservene, men mangler vurdering på demokratiindeksen. Filippinene, som har litt under 4 %, er et mangelfullt demokrati, mens Kina, med drøyt 3 %, er et autoritært regime. Canada har omtrent 2 % og er kategorisert som fullt demokrati, mens USA, også et mangelfullt demokrati, besitter en marginal andel på rundt 0,25 % av verdens nikkelreserver.

Som for grafitt og kobolt, ser vi at nikkelreservene i stor grad er konsentrert i land som ikke regnes som fullt demokratiske. Dette innebærer at forsyningssikkerheten for nikkel, som er avgjørende for elektrifisering og batteriproduksjon, kan være sårbar for politiske endringer og usikkerhet i flere av de ledende leverandørlandene. Samtidig ser vi at et fåtall fullt demokratiske land, som Australia og Canada, har betydelige reserver.

Oversikten er vist i figur 27.

Figur 27: Oversikt over verdens nikkelreserver. Landene er fargekodet etter deres demokratistatus og andelen av verdens reserver er angitt i prosent.

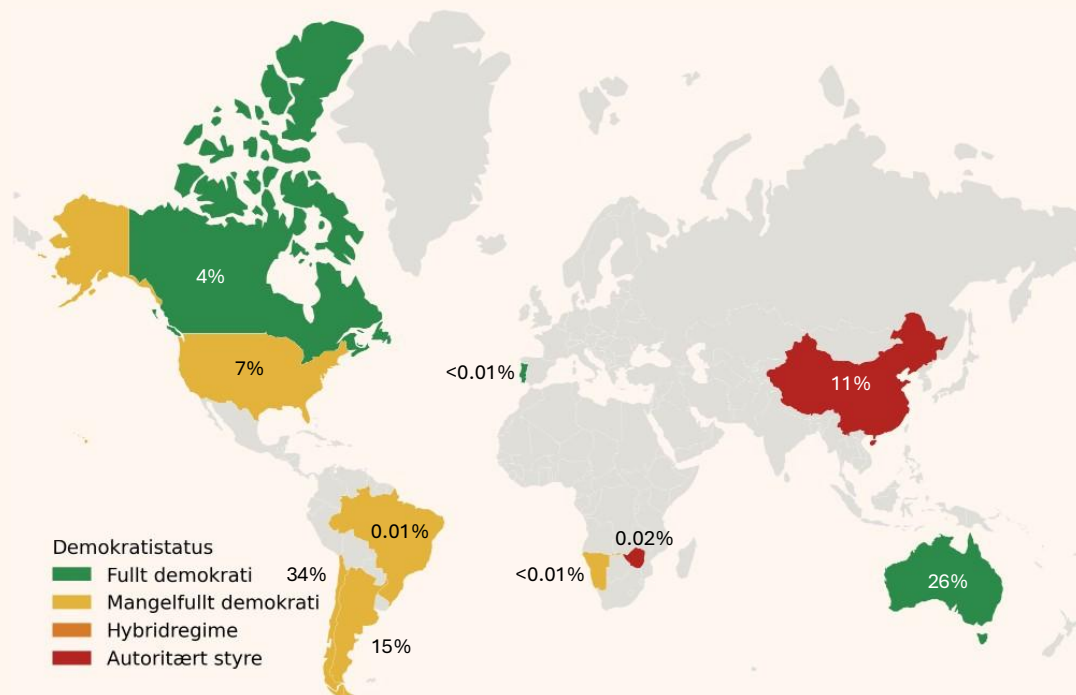

Kilde: The Economist, US Geological Survey

Over 85 % av verdens litiumreserver er konsentrert i Chile, Australia, og Argentina. Chile, som står for den største andelen med om lag 34 % av de globale litiumreservene, er klassifisert som et mangelfullt demokrati i The Economist sin demokratiindeks. Australia, det eneste landet med fullt demokrati blant de største innehaverne, har omtrent 26 % av verdens reserver. Argentina, også kategorisert som et mangelfullt demokrati, besitter rundt 15 % av reservene.

Kina, som regnes som et autoritært styre, har omtrent 11 % av verdens litiumreserver. USA, et mangelfullt demokrati, har en andel på rundt 6,6 %, mens Canada, kategorisert som fullt demokrati, har omtrent 4,4 %. Blant de øvrige landene med betydelige reserver finner vi Zimbabwe (autoritært styre), Brasil (mangelfullt demokrati), Portugal (fullt demokrati) og Namibia (mangelfullt demokrati), men deres andeler utgjør til sammen under 2 % av de globale reservene.

Figur 28: Oversikt over verdens litiumreserver. Landene er fargekodet etter deres demokratistatus og andelen av verdens reserver er angitt i prosent.

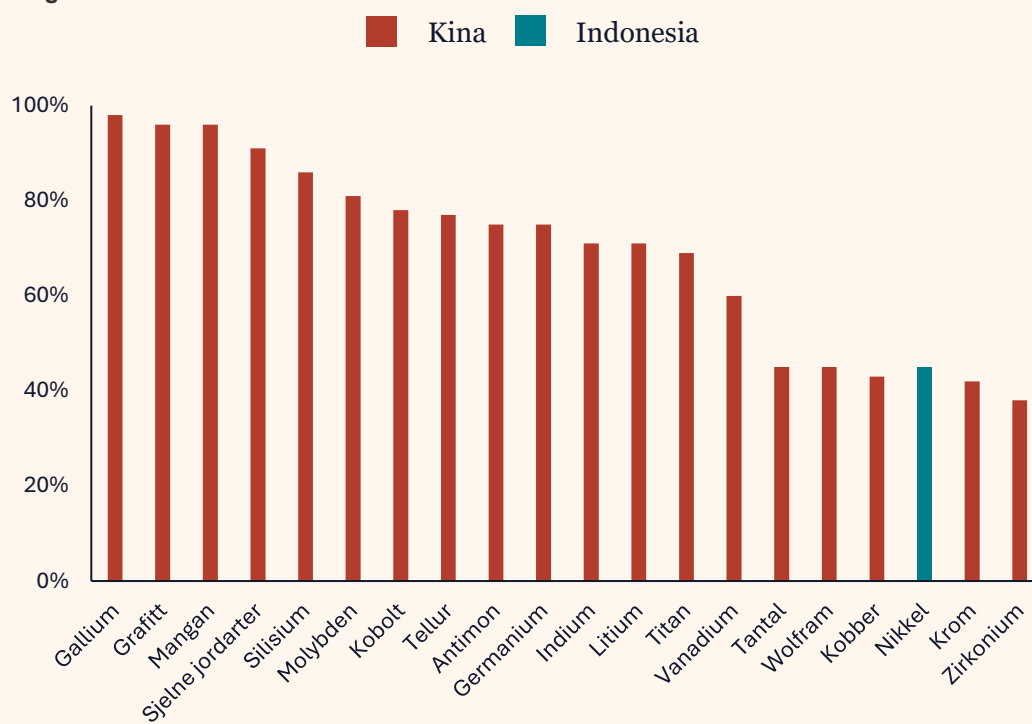

Kilde: The Economist, US Geological Survey

Generelt er bildet at Australia er det eneste fullt demokratiske landet som har store mineralreserver for mineraler som er mye brukt i fornybar energi. Øvrige store mineralnasjoner er enten autoritære regimer eller vurdert som mangelfulle demokratier. Elektrifisering og investering i fornybar energiproduksjon er altså ikke en uproblematisk løsning på EUs energipolitiske kvadrilemma. Snarere bringer det EU inn lignende problemstillinger, som vi kjenner fra olje og gass.

Vel er mineralressursene i stor grad mindre konsentrert i autoritære regimer, sammenlignet med olje og gass. På den annen side ser vi at reservene er mer konsentrert hos noen få leverandørland. Det samme gjelder prosesseringen av de samme mineralene, vist i figur på neste side. Dette kan bringe EU inn i en handelspolitisk avhengighet av noen få land – en avhengighet landene kan utnytte. Elektrifisering og investeringer i fornybar energi kan derfor bringe EU inn i en lignende situasjon som de opplevde ved Russlands brutale angrepskrig på Ukraina, dog med mindre akutte konsekvenser.

Figur 29: Andel av prosesseringskapasitet for landet med størst prosesseringskapasitet for 20 energirelaterte mineraler.

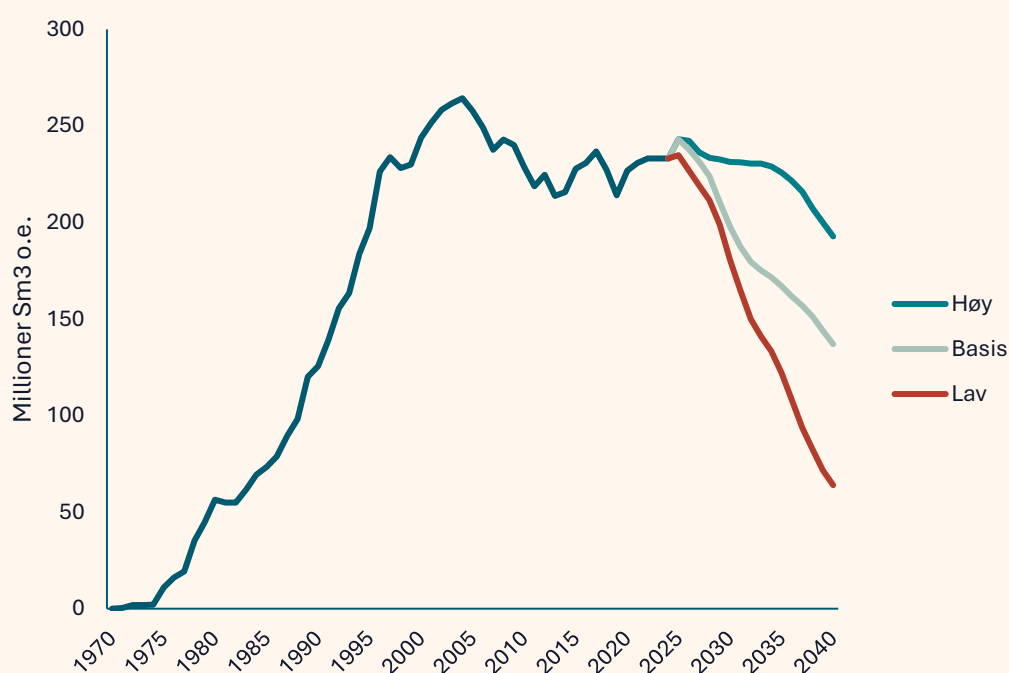
Kilde: IEA Critical Minerals Outlook 2025

6 Norges rolle – *produksjonsutsikter norsk sokkel*

I kapittel 1 viste vi at EU vil etterspørre olje og gass også etter 2040. I kapittel 4 viste vi at det gjennomgående kun er Norge og Storbritannia som scorer grønt på stort sett alle internasjonale rangeringene innen demokrati og menneskerettigheter. I det nye energipolitiske kvadrilemma vil trolig EU søke å vri sin import særlig mot vennligsinnede, demokratiske, stabile og lite korrupte land. Spørsmålet er om Norge har tilstrekkelig ressurser til å dekke EUs etterspørsel.

I figuren nedenfor viser vi Sokkeldirektoratets mulighetsbilder for produksjonen på norsk sokkel.

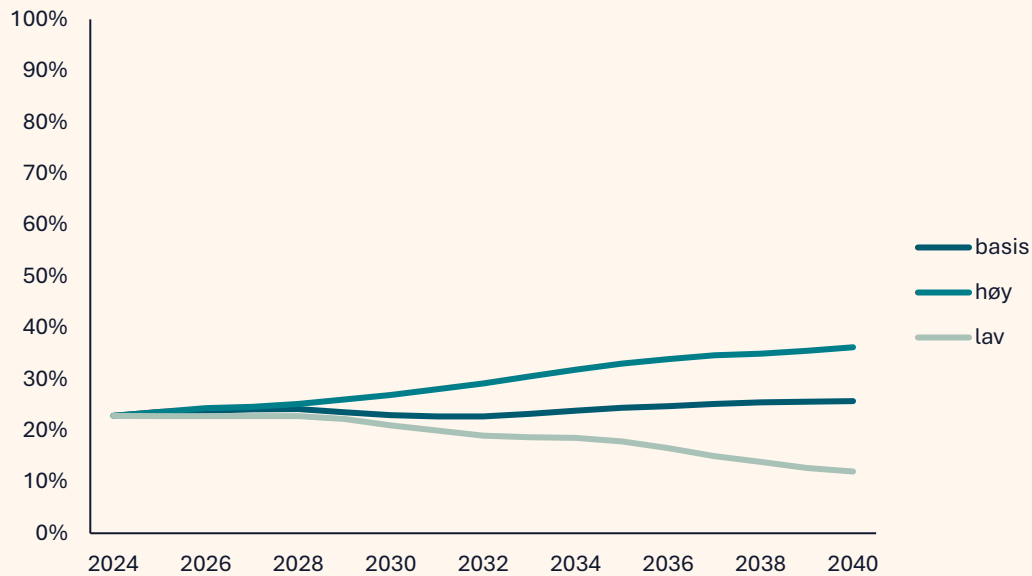
Figur 30: Tre mulighetsbilder for produksjonsutvikling på norsk sokkel.

Kilde: Sokkeldirektoratet 2025

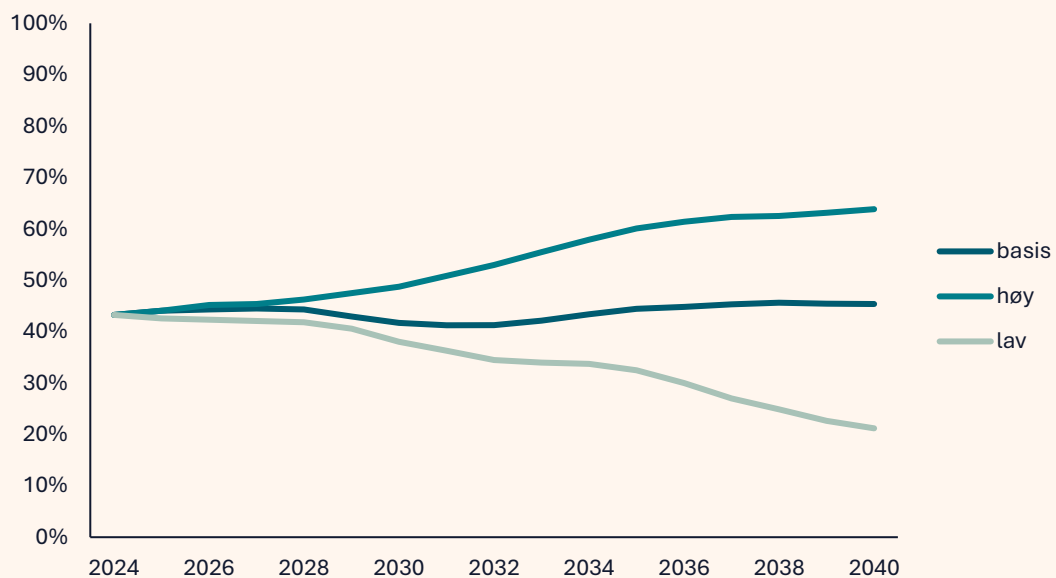
Sokkeldirektoratet viser at omfang av leting, teknologiutvikling og naturligvis også funn, vil være avgjørende for hvilket mulighetsbilde som realiseres. For å møte EUs fremtidige etterspørsel etter leveranser fra vennligsinnede, demokratiske, stabile, frie og lite korrupte land, må derfor Norge trolig opprettholde et høyt letenivå. I figuren under viser vi hvor stor andel norsk produksjon i de tre mulighetsbildene vil dekke av EUs importbehov. Som vist i kapittel 1 er det usikkerhet knyttet til EUs fremtidige importbehov. Figuren tar derfor utgangspunkt i et gjennomsnitt av alle scenarioene presentert i denne rapporten.

Figur 31: Norsk oljeproduksjon som andel av EUs importbehov.

Kilder: Sjøkeldirektoratet, IEA, EU-kommisjonen. Bearbeidet av Econ Management 2025. Det forutsettes at andelen olje og gass i totalproduksjonen på norsk sokkel holdes konstant på dagens nivåer og at produksjonen utvikler seg i tråd med Sjøkeldirektoratets mulighetsbilder. For EUs importbehov legges det til grunn et snitt av importbehovet i scenarioene IEA CPS, IEA STEPS, IEA APS og EUS3.

Figur 32: Norsk gassproduksjon som andel av EUs importbehov.

Kilder: Sjøkeldirektoratet, IEA, EU-kommisjonen. Bearbeidet av Econ Management 2025. Det forutsettes at andelen olje og gass i totalproduksjonen på norsk sokkel holdes konstant på dagens nivåer og at produksjonen utvikler seg i tråd med Sjøkeldirektoratets mulighetsbilder. For EUs importbehov legges det til grunn et snitt av importbehovet i scenarioene IEA CPS, IEA STEPS, IEA APS og EUS3.

Av figurene ser vi at norsk oljeproduksjon i dag kan dekke i overkant av 20% av EUs importbehov. Tallet er høyere enn faktisk import i 2024 fordi en del olje eksporteres til andre markeder enn EU. Avhengig av fremtidig aktivitetsnivå på norsk sokkel kan norsk produksjon dekke mellom 12% og 36% av EUs importbehov i 2040.

Norsk gassproduksjon kan i dag dekke i overkant av 40% av EUs importbehov. Tallet er høyere enn faktisk import i 2024 av samme årsaker som over. Avhengig av fremtidig aktivitetsnivå på norsk sokkel kan norsk produksjon dekke mellom 21% og 64% av EUs importbehov i 2040.

De fire scenarioene IEA CPS, IEA STEPS, IEA APS og EU S3 viser at EU vil ha et stort importbehov for olje og gass frem mot 2040. Hvor stor andel av dette importbehovet Norge kan dekke, og hvor mye som må overlates til andre leverandører, vil bl.a. avhenge av det fremtidige aktivitetsnivået på norsk sokkel og importbehovet i EU. Selv med høy leteaktivitet på norsk sokkel vil EU etter all sannsynlighet fremdeles være avhengig av andre leverandører. Norge kan imidlertid, gjennom sin petroleumpolitikk bidra til å begrense dette behovet. Det vil ha en sikkerhetspolitisk dimensjon.

7 Metode

I denne rapporten har vi rettet søkelyset mot EUs leverandører av olje og gass for å gi et dypere innblikk i hvilke aktører som faktisk dekker Europas energibehov. Vi har ikke bare kartlagt hvem disse leverandørene er, men også analysert hvilke rammebetingelser og samfunnsforhold som preger de ulike landene. Dette har bidratt til å gi et mer helhetlig bilde av de utfordringer og avveininger EU har stått overfor i energilandskapet.

Vi har gjennomført en rangering av petroleumsleverandørene til EU ved hjelp av etablerte internasjonale indekser. Disse indeksene vurderer landenes kvalitet innen demokrati, personlig og politisk frihet, samt grad av politisk stabilitet. Slik har vi fått en oversikt over hvordan leverandørlandene plasserer seg på skalaer som ofte benyttes for å vurdere institusjonell styrke og samfunnsmessige rammevilkår. Denne tilnærmingen har vært et viktig supplement til den økonomiske og energifaglige analysen, og har bidratt til å belyse hvilken betydning slike forhold har hatt for Europas energisikkerhet.

Kildegrunnlaget for rapporten har i hovedsak bestått av offentlig tilgjengelig statistikk og informasjon fra anerkjente og velrenommerte kilder. Dette har omfattet Eurostat, ulike EU-rapporter og notater, samt internasjonale organisasjoner som OPEC, IEA, Verdensbanken, FN og Freedom House, i tillegg til flere andre sentrale aktører. For statistikk om olje og gass, inkludert fremtidige scenarioer, har vi særlig lagt vekt på offisielle EU-kilder, OPEC og IEA. Når det gjelder rangeringer og vurderinger av landenes status innen demokrati og frihet, har vi tatt utgangspunkt i anerkjente og mye brukte internasjonale indekser.

Tabell 3: Oversikt over forhold, indikatorer og kilder som brukes i analysen.

Indikator	Kilde
Olje og gass historisk statistikk	Eurostat og andre EU-kilder
Framskrivninger for olje og gassetterspørsel	EU kommisjonen, IEA,
Olje og gassreserver	Energy Institute Statistical Review of World Energy
Demokratiindeks	The Economist
Korrupsjonsindeks	Transparency International
Global frihetsindeks	Freedom House
Politisk stabilitet	Verdensbanken

7.1 Rangeringer og fargekoding

7.1.1 Demokratiindeks

Lenke til The Economists demokratiindeks: <https://www.eiu.com/n/global-themes/democracy-index/>

The Economists demokratiindeks er et standardisert målesystem for politisk styring. Den vurderer land etter fem parametere: valgprosess og pluralisme, sivile rettigheter, regjeringens funksjonalitet, politisk deltakelse og politisk kultur. Hver parameter scores på en skala fra 0 til 10 gjennom et sett faste spørsmål.

Landets totalscore er et gjennomsnitt av de fem delscorene. Resultatet plasserer landet i én av fire kategorier: fullt demokrati (totalscore 8-10), mangelfullt demokrati (6-8), hybridregime (4-6) eller autoritært regime (<4).

Vår fargekoding:

	Fullt demokrati		Hybridregime
	Mangelfullt demokrati		Autoritært styre

7.1.2 Korrupsjonsindeks

Lenke til Transparency Internationals korrupsjonsindeks: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>

Transparency Internationals Corruption Perceptions Index bygger på ekspert- og næringslivsvurderinger av offentlig korrupsjon. Landene vurderes på en skala fra 0 til 100 gjennom et sett standardiserte kilder som måler oppfatningen av bestikkelser, misbruk av offentlige midler, integritet i statsforvaltning og grad av uavhengige institusjoner.

Totalpoengsummen er et gjennomsnitt av alle tilgjengelige datakilder for landet. Høy score betyr lavt korrupsjonsnivå; lav score betyr omfattende korrupsjonsproblemer.

Vi har kategorisert og fargekodet korrupsjonsindeksen etter totalpoengsum. 75-100 poeng gir øverste kategori Lite korrupsjon, 50-75 Noe korrupsjon, 25-50 Mye korrupsjon, 0-25 Svært mye korrupsjon.

Vår fargekoding

	Lite korrupsjon (score 75-100)		Mye korrupsjon (25-50)
	Noe korrupsjon (50-75)		Svært mye korrupsjon (0-25)

7.1.3 Global frihetsindeks

Lenke til Freedom House sin Global Freedom Index:

<https://freedomhouse.org/report/freedom-world>

Freedom House sin Global Freedom Index måler politiske rettigheter og sivile friheter. Vurderingen bygger på et fast spørresett som dekker valgprosess, politisk pluralisme, myndigheters funksjonalitet, ytringsfrihet, organisasjonsfrihet, rettssikkerhet og personlige friheter.

Hvert land får poeng innenfor to hovedkategorier: politiske rettigheter (0–40 poeng) og sivile friheter (0–60 poeng). Summen gir en totalscore fra 0 til 100.

Vi har kategorisert og fargekodet frihetsindeksen etter totalpoengsum. 75-100 poeng gir øverste kategori Fritt, 50-75 Delvis fritt, 25-50 Ikke fritt, 0-25 Kraftig undertrykket.

Vår fargekoding

 Fritt (score 75-100)	 Ikke fritt (25-50)
 Delvis fritt (50-75)	 Kraftig undertrykket (0-25)

7.1.4 Politisk stabilitet

Lenke til World Bank's Worldwide Governance Indicators:

<https://data.worldbank.org/indicator/PV.PER.RNK>

World Bank's Worldwide Governance Indicators måler seks styringsdimensjoner: stemmerett og ansvarlighet, politisk stabilitet, myndighetenes effektivitet, kvalitet på reguleringer, rettssikkerhet og kontroll med korrupsjon.

Hver dimensjon bygger på et bredt sett av datakilder fra eksperter, institusjoner og spørreundersøkelser. Resultatet oppgis som en standardisert indikator fra omtrent –2.5 til +2.5, der høyere verdi betyr sterkere institusjoner.

Vi har valgt å fokusere på dimensjonen politisk stabilitet ettersom denne faktoren komplementerer våre øvrig valgte rangeringer. Grunnet den noe uvanlig skalaen har vi deretter kategorisert politisk stabilitet inn i fire kvartiler. De 25% landene med best score på politisk stabilitet får betegnelsen Meget stabilt, de 25% neste får relativt stabilt, de 25% neste deretter får Ustabilt, mens de nederste 25% av landene får Svært ustabilt.

Meget stabilt (persentil 75-100)	Ustabilt (25-50)
Relativt stabilt (50-75)	Svært ustabilt (0-25)

7.2 Datakilder

7.2.1 Olje og gass

Historiske tall

Historiske tall for EUs olje- og gassimport baserer seg på to kilder, Eurostat, EUs statistiske byrå, og data fra Bruegel, en uavhengig europeisk tenketank.

For oljeimport bruker vi tall for råolje (crude oil) fra Eurostats datasett *Imports of oil and petroleum products by partner country - monthly data*.

Lenke:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_ti_oilm_custom_18123576/default/table

For gassimport brukes Bruegels datasett *European natural gas imports*.

Lenke: <https://www.bruegel.org/dataset/european-natural-gas-imports>

Der vi kun har volumdata, er priser hentet inn fra en lang rekke ulike kilder for å beregne de nominelle størrelsene på importen. Det er kun unntaksvis vi bruker nominelle størrelser i rapporten, og det er formidlet eksplisitt alle steder vi bruker dette.

Reserver

Landenes størrelse på olje og gassreserver er hentet Energy Institute Statistical Review of World Energy (reserver per utgangen av 2020).

7.2.2 Mineraler

Forventet etterspørsel etter kritiske mineraler er hentet fra EU-dokumentet EU Kommisjonen (2024): Regulation (EU) 2024/1252 of The European Parliament and of The Council.

Lenke: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401252

Reserver

Landenes reserver av kritiske mineraler er hentet fra datasettet til rapporten Mineral Commodity Summaries, utgitt av U.S. Geological Survey.

Lenke: <https://pubs.usgs.gov/periodicals/mcs2025/mcs2025.pdf>

7.2.3 EUs energikonsum

Historiske tall

Historiske tall på EUs energiforbruk er hentet fra Eurostat.

Sluttforbruk per sektor er hentet fra tabellen *Simplified energy balances*.

Lenke:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_bal_s_custom_18099397/default/table

Energiforbruk per energikilde er hentet fra tabellen *Complete energy balances*.

Kilde:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_bal_c/default/table?lang=en&category=nrg.nrg_quant.nrg_quanta.nrg_bal

Scenarioer for EUs olje- og gassetterspørsel

Scenarioene for EUs olje- og gassetterspørsel er hentet fra IEAs World Energy Outlook 2024 og 25, og fra EUs rapport *Securing our future - Europe's 2040 climate target and path to climate neutrality by 2050 building a sustainable, just and prosperous society*. EU opererer med fire alternative utviklinger i EUs importbehov for olje og gass fram mot 2040, S1, S2, S3 og Life. Importbehovet for olje og gass faller mest i S3 fram mot 2040, og det er dette alternativet vi bruker i denne rapporten.

Lenke IEA: <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2024>,
<https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2025>

Lenke EU: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6c154426-c5a6-11ee-95d9-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_3&format=PDF